

International handlingsplan 2020-2022

REGION NORDJYLLAND
- i gode hænder

INDHOLD

1 Indledning	3
Baggrund	3
Formål	3
2 Centrale mål	4
Centrale mål	4
3 Internationalt samarbejde – karakter, form og fokus	5
Politiske samarbejder	5
Faglige samarbejder	6
Kriterier for udvælgelse af internationale samarbejder	7
4 EU-finansieringskilder og støttefunktioner for det internationale samarbejde	8
Finansieringskilder til internationalt samarbejde	8
Støttefunktioner for internationalt samarbejde	8
5 Sundhed	11
Fokus for sundhedsområdets deltagelse i international handlingsplan	11
6 Regional udvikling	14
Fokus for Regional udviklings deltagelse i international handlingsplan	14
7 Specialektoren	18
Fokus for Specialektorens deltagelse i international handlingsplan	18
Bilag 1: Internationale politiske samarbejder	22
Bilag 2: Internationale faglige samarbejder	26

1 Indledning

Baggrund

Region Nordjylland har en lang tradition for deltagelse i internationalt samarbejde og har siden regionens dannelse haft internationale strategier, der har formuleret mål for det internationale arbejde og sat rammerne for regionens internationale ageren. Efter vedtagelsen af Strategi 2018 (i 2014) blev der i 2016 udarbejdet og vedtaget en international handlingsplan, som integrerede de internationale aktiviteter i de enkelte områders vedtagne planer. Denne handlingsplan inkluderede sundhedsområdet og Regional Udvikling men ikke sygehusene og Speciaalsektoren.

Den internationale handlingsplan fra 2016 efterfølges nu af en ny koncerndækkende treårig international handlingsplan, som er udarbejdet i et samarbejde mellem Regionshospitalet Nordjylland, Aalborg Universitetshospital, Psykiatrien, Patientforløb, Speciaalsektoren og Regional Udvikling. Den formulerer koncerndækkende mål for den internationale indsats og konkretiserer, hvordan Region Nordjylland vil forholde sig til deltagelse i internationalt samarbejde i de kommende år.

Det internationale samarbejde tager udgangspunkt i og skal foregå inden for rammerne af de regionale strategier og de planer, der er formuleret i de forskellige virksomheder.

Formål

Den internationale handlingsplan skal bidrage til at skærpe den internationale tankegang og udsyn i hele organisationen ved at sætte fokus på, hvordan en international dimension kan tilføre værdi til regionens opgaveportefølje inden for sundhed, regional udvikling og det specialiserede socialområde.

Internationalt samarbejde er et værktøj til at arbejde med kendte problemstillinger og udfordringer og til at skabe fornyelse, merværdi og innovation til gavn for borgere, virksomheder, uddannelsesinstitutioner og offentlige myndigheder i Nordjylland.

Internationalt samarbejde relaterer sig til samarbejde med internationale partnere samt regionale og nationale partnerskaber, der har et internationalt fokus.

2 Centrale mål

Der er opstillet fire centrale mål for det internationale samarbejde, der går på tværs af Sundhed, Regional Udvikling og Specialsektoren.

Centrale mål

1. Videndeling: Vi bruger vores internationale samarbejder og netværk til at indhente viden og inspiration, som kan bidrage til at udvikle vores fagområder. Samtidig kan vi profilere Region Nordjylland internationalt og synliggøre regionale kompetencer ved at stille vores viden til rådighed på områder, hvor vi er førende eller har særlige kompetencer.
2. Projektdeltagelse: Vi samarbejder om konkrete regionale problemstillinger i et internationalt perspektiv, og henter herved viden, som kan bidrage til at løse vores faglige opgaver og udvikle vores faglige områder og medarbejdernes kompetencer. Vi indhenter typisk (med)finansiering fra EU fonde og bidrager hermed til hjemtag af EU midler til Nordjylland.
3. Interessevaretagelse: Vi samarbejder med andre europæiske regioner og skaber kritisk masse til at kunne tale regionernes sag overfor EU's institutioner og give input til udarbejdelse af EU politikker.
4. Drift af NordDanmarks EU-Kontor: Vi bidrager til driften af det regionale EU-kontor sammen med de nordjyske kommuner, m.fl. Vi understøtter hermed en øget internationalisering af Nordjylland og nordjyske aktørers deltagelse i internationale projekter, hvilket bidrager til øget tiltrækning og hjemtag af internationale midler.

3 Internationalt samarbejde – karakter, form og fokus

Region Nordjyllands internationale engagement spænder over medlemskaber af internationale fora og netværk for politikere, klinikere og administratorer til deltagelse i internationale forsknings- og udviklingsprojekter. Det internationale engagement inkluderer en vifte af politiske og faglige samarbejder, der på forskellig vis understøtter regionens udvikling og internationalisering.

De politiske samarbejder er typisk af længerevarende karakter og har et bredt tematisk fokus. De sigter på at skabe netværk, udveksle viden og erfaring samt at varetage regionale interesser ved at påvirke de over-regionale beslutningsniveauer.

De faglige samarbejder er målrettet faglige problemstillinger og sigter på at hente input i form af viden og erfaring til udvikling af regionens faglige kompetencer og kan samtidig bruges til at profilere og synliggøre regionens kompetencer udadtil. De inkluderer dels faglige netværk, hvor deltagelse er løbende, og dels projektsamarbejder der typisk er af korterevarende karakter, har et defineret mål for indsatsen og er (med)finansieret af eksterne midler.

De politiske og de faglige samarbejder er forskellige, men som værktøjer til udvikling komplementerer de hinanden, idet den viden og netværk som opnås gennem de politiske samarbejder og faglige netværk ofte er grobund og platform for projektsamarbejder om specifikke problemstillinger.

Det internationale samarbejde hviler på princippet om at fokusere indsatsen på de områder, hvor der er størst potentiale i at deltage og hvor deltagelse giver størst mulig værdi for koncernen og den nordjyske region. Deri ligger også en forståelse af, at den internationale indsats ikke må leve som et afgrænset arbejdsområde men skal være integreret i og udspringe fra de strategiske beslutninger på det pågældende område.

Politiske samarbejder

Region Nordjylland deltager pt. i syv politiske samarbejder, som alle er besluttet af Regionsrådet. De er 'løbende samarbejder', der som sådan ikke har en udløbsdato, og der er udpeget medlemmer af Regionsrådet til at deltage, enten som en fast udpegning eller ad-hoc udpegning. Den politiske udpegning indebærer bemyndigelse til deltagelse, rejse og ophold i forbindelse med de relevante aktiviteter, der følger med udpegningen og understøttes af administrative ressourcer. Det drejer sig om følgende samarbejder, som er yderligere beskrevet i bilag 1.

Europæiske samarbejder

- Sammenslutningen af Perifere Maritime Regioner (CPMR) - fokus på interessevaretagelse
- Nordsø Kommissionen (NSC) – fokus på interessevaretagelse, videndeling og projektdeltagelse
- Regionsudvalget – fokus på interessevaretagelse i et dansk regionalt perspektiv
- Council of European Municipalities and Regions (CEMR) – fokus på interessevaretagelse i et dansk regionalt perspektiv

Nordiske samarbejder

- Nordisk Transportpolitisk Netværk (NTN) – fokus på interessevaretagelse, videndeling og projektdeltagelse
- Venskabsregionssamarbejdet med Västra Götaland og Østfold – fokus på videndeling, projektdeltagelse og i særlige tilfælde også interessevaretagelse
- Interreg Øresund-Kattegat-Skagerrak – fokus på programstyring og finansiering

Hertil kan tælles Nordisk Råd, som er et politisk, økonomisk og kulturelt forankret samarbejde med fokus på områder, hvor en fælles nordisk indsats skaber merværdi for de nordiske lande og deres borgere. Her er ikke tale om en organisation, som Region Nordjylland kan være medlem af, men en organisation som bl.a. kan bruges som dialogpartner for initiativer i andre politiske organisationer.

Faglige samarbejder

De faglige samarbejder kan variere noget på tværs af Sundhed, Regional Udvikling og Specialektoren, hvorfor der nedenfor er givet eksempler fra hvert område. Fælles for disse samarbejder er, at de bidrager til en professionalisering af medarbejderne, som er nødvendig for at understøtte en høj kvalitet i opgavevaretagelsen. Det gælder særligt inden for områder, hvor den nyeste viden findes uden for landets grænser. Der er også et stort potentiale for at spare ressourcer, når vi igennem de internationale samarbejder kan skyde genvej til viden og erfaring, som kan bidrage til udvikling og afprøvning af nye løsninger og medvirke til at kvalificere og målrette det politiske arbejde i regionen.

I tillæg hertil oparbejder områderne stærke faglige netværk og en særlig viden og kompetence omkring det at udarbejde fondsansøgninger og deltage i internationale projekter, som der er stor værdi i at dele på tværs af organisationen.

De faglige samarbejder er yderligere beskrevet i bilag 2.

Sundhed

Ved Psykiatrien, Regionshospitalet Nordjylland og Aalborg UH findes talrige internationale samarbejdsflader. En stor del af de internationale samarbejder tager udgangspunkt i forskning og kvalitetsudvikling og inden for de fleste specialer pågår der internationalt samarbejde. Internationalt samarbejde kan bestå i såvel forsker-til forsker-samarbejde, deltagelse i internationale selskaber og større forskningsprojekter finansieret af eksempelvis EU-midler eller andre større fonde.

Regional Udvikling

De faglige samarbejder i Regional Udvikling består især af internationale projektsamarbejder med europæiske partnere, som typisk er medfinansieret af midler fra EU's fonde. Hertil kommer internationale samarbejdsplatforme og netværk med fokus på relevante fagområder og problemstillinger.

Specialektoren

Specialektorens faglige samarbejder består overordnet af faglige og ledelsesbaserede netværk og konference- og vidensmiljøer, partnerskaber med bl.a. uddannelsesinstitutioner og forskningsmiljøer, samt konkrete samarbejder med specialinstitutioner. De internationale faglige samarbejder bidrager til at fastholde og styrke Specialektorens position som leverandør af højtspecialiserede ydelser.

Kriterier for udvælgelse af internationale samarbejder

Det kræver et input af ressourcer i form af tid og penge at deltage i internationale samarbejder. Der vil således altid blive foretaget en vurdering, som skal sandsynliggøre om et nyt samarbejde har potenti-ale til at skabe merværdi for Region Nordjylland. Vurderingen foretages på baggrund af nogle krite-rier, som dog ikke er enestående for udvælgelse af internationale samarbejder, men som er relevante i forhold til alle typer samarbejde. Vurderingen inkluderer overvejelser omkring:

- **Relevans:** der er sammenhæng mellem samarbejdets indsatsområder og Regionens strategier og politikker
- **Nytte:** der er en forventning om, at samarbejdet kan bidrage med relevant viden og inspiration og/eller være med til at styrke vores regionalpolitiske interesser
- **Omkostningseffektivitet:** den forventede investering (tid og penge) i samarbejdet stemmer overens med den forventede nytteværdi
- **Bæredygtighed:** der er udsigt til at samarbejdet kan bidrage til at skabe kort- og/eller langsig-tede effekter i organisationen og/eller på regionalt niveau

4 EU-finansieringskilder og støttefunktioner for det internationale samarbejde

Finansieringskilder til internationalt samarbejde

Der findes forskellige typer EU-programmer, som kan være relevante til finansiering af initiativer, der understøtter virksomhedernes indsats. Nogle programmer er målrettet bestemte geografiske områder, og andre er målrettet bestemte sektorområder som fx miljø eller kultur. Valg af program vil typisk afhænge af samarbejdsthema og styres af hvilken geografi, de mest relevante partnere befinder sig i.

Af interessante finansieringskilder kan nævnes de såkaldte Interreg programmer, hvor der samarbejdes i projekter med tilgrænsende regioner samt nogle centrale EU-programmer inden for forskning og innovation, kultur og miljø:

- **Interreg Øresund-Kattegat-Skagerrak:** grænseoverskridende samarbejde mellem 15 regioner i Sydnorge, Vestsverige og Danmark. EU har afsat knap 1 mia. kr. til projekter inden for innovation, transport, grøn økonomi og beskæftigelse.
- **Interreg Nordsøen:** transnationalt samarbejde mellem landene omkring Nordsøen (UK, Norge, Sverige, Danmark, Tyskland, Holland og den flamske del af Belgien). EU har afsat ca. 1,16 mia. kr. til projekter inden for innovation, transport, klima, miljø og ressourceeffektivitet.
- **Interreg Østersøen:** transnationalt samarbejde mellem landene omkring Østersøen (Danmark, Sverige, Estland, Finland, Letland, Litauen, Polen, Nordøstlige Tyskland samt Norge, Hviderusland og det Nordvestlige Rusland). EU har afsat godt 1,8 mia. kr. til projekter inden for innovation, transport, miljø og ressourceeffektivitet samt effektiv offentlig administration.
- **Interreg Europe:** interregionalt samarbejdsprogram, der støtter deling og overførsel af viden og best practice mellem europæiske regioner. Her kan samarbejdes med regioner i hele EU plus Norge og Schweiz. EU har afsat ca. 2,5 mia. kr. til projekter og aktiviteter i relation til innovation, miljø og ressourceeffektivitet, små- og mellemstore virksomheders konkurrenceevne samt CO₂ reduktion.
- **Horizon 2020:** rammeprogram for forskning og innovation, hvortil EU har afsat 79,4 mia. euro.
- **Creative Europe:** rammeprogram for kultur og medier, hvortil der er afsat 1,46 mia. euro.
- **Life:** Program til finansiering af initiativer på miljø- og klimaområdet, hvortil der er afsat godt 3,5 mia. euro.

Støtteprogrammerne følger EU's flerårige finansielle ramme, hvorfor de nuværende programmer løber i perioden 2014-2020. Programperioden nærmer sig således sin afslutning men uden at der i skrivende stund er et fuldkomment billede af EU's støtteordninger for perioden 2021-2027.

Støttefunktioner for internationalt samarbejde

Det internationale samarbejde understøttes af såvel interne som eksterne kontorer, der varetager forskellige opgaver. Internt drejer det sig om Fundraising og projektadministrationsenheden på Aalborg Universitetshospital (FUPA) og internationalt kontor under Regional Udvikling. Eksternt er det i form af NordDanmarks EU-Kontor.

Fundraising og projektadministrationsenheden (FUPA)

Fundraising og Projektadministrationsenheden (FUPA) understøtter arbejdet med at søge eksterne forskningsmidler til sundhedsforskning på Aalborg Universitetshospital, Regionshospital Nordjylland og Psykiatrien. Enheden tilbyder administrativ støtte og rådgivning i forbindelse med indhentning af både private og offentlige, nationale og internationale fondsmidler. FUPA samarbejder tæt med Funding og Projektadministration på Aalborg Universitet.

FUPA yder desuden hjælp til udarbejdelse af fundingstrategier og yder rådgivning ift. den økonomiske projektstyring og afrapportering af et projekt, der planlægges finansieret af fondsmidler. Det er ligeledes muligt, mod betaling, at lave aftale med enheden om, at denne varetager den administrative og økonomiske del af afrapporteringen.

FUPA har en kommunikativ opgave i forhold til at informere om puljer, opslag, ansøgningsfrister, mv. og endelig kvalitetskontrollerer FUPA større ansøgninger inden for sundhedsområdet inden afsendelse.

Internationalt kontor i Regional Udvikling

Internationalt kontor har en understøttende og koordinerende rolle i forhold til afdelingens internationale samarbejde og understøtter på samme tid Region Nordjyllands deltagelse i internationale politiske samarbejder. Kontoret leverer således administrativ støtte til de regionale politikere, som Regionsrådet har udpeget til at deltage i internationalt samarbejde, og servicerer de politiske udvalg, der som en del af deres kommissorium skal arbejde med det internationale. Det vil sige Udvalg for Regional udvikling og Klima- og Miljøudvalget.

Kontoret har via regionens internationale engagement en stor kontaktoverflade til andre europæiske regioner, særligt i Skandinavien og i Nordsøområdet.

Internationalt kontor har en koordinerende rolle i forhold til udarbejdelse af den internationale handlingsplan og den fremadrettede opfølgning på handlingsplanen overfor de politiske udvalg og Regionsrådet.

Norddanmarks EU-Kontor

Norddanmarks EU-kontor har eksisteret siden 1990 og er ejet og finansieret af de 11 nordjyske kommuner, Region Nordjylland, University College Nordjylland, Aalborg Universitet og den grønlandske kommune, Sermersooq.

EU-kontoret har ti ansatte fordelt på et kontor i Nordjylland og et kontor i Bruxelles. Kontoret i Bruxelles er bemanded med tre fundraisere og dækker fagområderne:

- Grøn omstilling/Klima/Energi
- Sundhedsinnovation og Velfærdsteknologi
- Kvalificeret Arbejdskraft & Uddannelse
- Digitalisering og IKT

Samspillet mellem EU-kontoret og Region Nordjylland kan styrke Regionens deltagelse i EU-programmer og netværk og derigennem:

- Bidrage med finansiering til opgaveløsningen på sundhedsområdet gennem et forstærket samarbejde mellem EU-kontoret og Forskningshuset/Idekliviken
- Understøtte sundhedsinnovation og E-health løsninger

- Sikre adgang til den nyeste viden om europæiske tendenser, de mest relevante EU-netværk og viden om kommende finansieringsmuligheder
- Positionere Nordjylland og gode nordjyske løsninger indenfor sundhed og grøn omstilling internationalt og derved sikre anerkendelse og adgang til relevante samarbejdspartnere
- Styrke mulighederne for at hente EU-midler til at understøtte den grønne omstilling og klimatilpasningen

5 Sundhed

Aalborg Universitetshospital, Regionshospitalet Nordjylland og Psykiatrien arbejder med afsæt i Plan for Sygehuse og Speciallægepraksis, Psykiatriplanen, Sundhedsaftalen samt de 8 nationale mål, som er indgået mellem Danske Regioner og Regeringen. Dette afspejler sig i en stor del af de aktiviteter, der foregår i de tre organisationer og kommer dermed også til udtryk i de internationale samarbejder, der aktuelt finder sted.

Fokus for sundhedsområdets deltagelse i international handlingsplan

Kvalitet

Udviklings- og kvalitetsområdet har et naturligt fokus på den gode erfaring og viden, der kan hentes fra udlandet og som kan inspirere til nye tiltag i Region Nordjylland. Region Nordjylland, herunder Aalborg Universitetshospital, Regionshospitalet Nordjylland og Psykiatrien har desuden også fokus på at dele viden, der er indsamlet gennem udviklings- og kvalitetsprojekter med internationale samarbejdspartnere.

Viden, netværk og uddannelse

Et bredt internationalt samarbejde er en naturlighed for store videns- og uddannelsesinstitutioner som Aalborg Universitetshospital, Regionshospitalet Nordjylland og Psykiatrien.

Via internationale forskningssamarbejder og netværk understøttes vidensdeling, og forskningen i regionens institutioner højnes - til gavn for patienterne.

Ved flere specialer i regionen er der ansat professorer og seniorforskere fra udenlandske universiteter på enten hel- eller deltid. Dette skaber nye læringsmuligheder i det kliniske arbejde og styrker forskningssamarbejdet mellem ind- og udland. Samarbejdet med internationalt anerkendte professorer og seniorforskere kan yderligere fremmes ved, at Region Nordjylland prioriterer gæsteboliger til forskere på kortere eller længere ophold i Nordjylland.

Det tilstræbes, at alle ph.d. studerende og Post Docs får international erfaring gerne via udenlandsophold. Det samme gør sig gældende for professorer og seniorforskere. Udenlandsophold ved internationale institutioner og hospitaler er med til at skabe nye netværk og betragtes som en naturlig og gavnlig indsats for både forskeren selv og sundhedsvæsenet i Region Nordjylland.

Specialerne ved hospitalsenhederne i Region Nordjylland har flere udpegede forskere i internationale samarbejder, råd og nævn. Herved understøttes vidensudveksling over landegrænser - til gavn for såvel forskning som udviklingen af det danske sundhedsvæsen generelt. Internationale udpegninger styrker Region Nordjyllands internationale position og understøttes via hospitalernes forskningsmæssige strategiarbejde.

HOPE-programmet, European Hospital and Healthcare Federation, giver mulighed for at tage på udveksling i et andet europæisk land. HOPE henvender sig til alle ansatte i sundhedsvæsenet. Udvekslingsprogrammet er en unik mulighed for international kompetenceudvikling og netværksdannelse. Flere ansatte ved hospitalsenhederne har allerede deltaget i programmet. Der opfordres til, at specialerne deler viden herom.

Ved Norddanmarks EU-Kontor findes ekspertise, som understøtter ansøgningen af EU-midler til forskning- og udvikling i Region Nordjylland. Kontoret har ekspertviden om udbudte projektmidler og kan inddrages i processer vedr. EU-ansøgninger. Hertil kommer muligheden for at anvende kontorets kompetencer i forhold til både informationer om relevante grants, udarbejdelse af ansøgning og efterfølgende i forbindelse med afrapportering af projekter. Det er vurderingen, at der fortsat er et væsentligt uudnyttet potentiale i samarbejdet mellem Norddanmarks EU-Kontor og Psykiatrien, Regionshospitalet Nordjylland og Aalborg Universitetshospital - for så vidt angår indhentning af midler til forskning, udvikling og innovation. Der er således en generel opgave med at formidle EU-Kontorets kompetencer og services til de klinikker på regionens sygehuse, hvor det måtte være relevant, og overordnet at optimere samarbejdet med EU-Kontoret.

I Forskningens Hus v. Aalborg Universitetshospital findes desuden en række forskningsstøttefunktioner herunder; fundraising-, statistik-, jura- og biblioteksressourcer. Disse ressourcer understøtter ligeledes indhentningen af forskningsmidler fra internationale fonde og kan facilitere samarbejde mellem forsker og EU-kontor.

Det internationale samarbejde på sundhedsområdet i Region Nordjylland hænger uløseligt sammen med det robuste samarbejde mellem Aalborg Universitet og Region Nordjylland. Det gælder for både Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, SUND, Klinisk institut og de indirekte internationale relationer der følger heraf, samt de øvrige fakulteter ved universitetet.

Danske forskningsprojekter har betydning for det internationale fokus og udvikling indenfor sundhedsområdet og omvendt. Ved udarbejdelse af den kommende regionale forskningsstrategi, jf. budgetforlig for 2020, vil dette internationale fokus og udvikling blive nærmere uddybet.

Samarbejdet med Aalborg Universitet er et vigtigt element i denne sammenhæng. Region Nordjylland og Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet er primære partnere inden for sundhedsvidenskabelig forskning og lægeuddannelse og har etableret et strategisk samarbejde med det formål at sikre sundhedsvidenskabelig forskning, uddannelse og innovation på internationalt niveau i Region Nordjylland. Samarbejdet skal sikre, at de kliniske funktioner på hospitalet understøttes forskningsmæssigt, og at parterne sammen har mulighed for at tiltrække og fastholde kvalificerede medarbejdere på internationalt niveau. Parterne koordinerer bl.a. forskningsmæssige styrkepositioner og strategier, der samarbejdes om forskningscentre, forskningsprojekter, ansættelser, interessevaretagelse mv.

En vigtig indsats i den internationale handleplan for Region Nordjylland bliver en kortlægning af de internationale samarbejder på sundhedsområdet, som regionen er involveret i. Kortlægningen skal generere viden om, hvor mange midler regionen hjemtager og hvilke forskningsområder, fonde/puljer, samarbejdspartnere og –lande, der er fokus på i sundhedsområdets internationale samarbejde. En sådan videnbank kan fremadrettet give input i forhold til vurdering, prioritering og beslutning om nye samarbejder, give inspiration til nye samarbejder og vise sundhedsområdets internationale kompetencer. Kortlægningen vil fokusere på de samarbejder, der har en strategisk betydning for hospitalerne og hvor der er truffet beslutning om deltagelse på ledelsesplan. Det er ikke hensigten at registrere alle samarbejder, herunder forsker til forsker samarbejder. Den præcise afgrænsning af hvad der betragtes som strategisk og skal indgå i kortlægningen, foretages af hospitalsledelsen.

Sundhedsinnovation

Idéklínikken er Region Nordjyllands innovationsenhed. Idéklínikkens overordnede formål er at medvirke til, at gode idéer inden for det sundhedsfaglige område opsamles, konkretiseres, afprøves og eventuelt patenteres og realiseres. Idéklínikken har en bred kontaktflade til såvel internationale som nationale aktører.

Region Nordjylland har derudover en lang række enheder, der understøtter sundhedsinnovation med etablerede relationer til eksterne partnere, herunder offentlig-private innovationsprojekter i regi af klyngeorganisationen Life Science Innovation – North Denmark (LSI). Det tætte samarbejde med de øvrige partnere i LSI (de nordjyske kommuner, AAU, UCN, SOSU Nord og erhvervslivet) betyder at der kan etableres effektive partnerskaber til at indgå i internationale netværk og projekter.

Med Idéklínikken som primus motor, har Region Nordjylland været involveret i en del internationale innovationsprojekter under forskellige Interreg-programmer. Der er således opbygget international kompetence og netværk omkring sundhedsinnovation med andre regioner og hospitaler, vidensinstitutioner og erhvervslivet.

Der er således mulighed for, at nogle af de kommende innovationsprojekter indgår i en international kontekst, herunder som projekter i flere af EU's programmer. Tilsvarende kan det eksisterende engagement i f.eks. HOPE-samarbejdet udvides til at omfatte indsatser inden for sundhedsinnovation og – teknologi, med henblik på at skabe viden og partnerskaber til (digital) omstilling af sundhedsvæsenet.

Internationalt forskningssamarbejde

Det internationale forskningssamarbejde foregår gennem forskellige kanaler lige fra kongresser og konferencer, til kurser, forskerophold og i stigende grad netværk og forskningskonsortier. Forskningssamarbejde udgør en vigtig brik i at udvikle og styrke sundhedsvæsenet og skaber værdi på regionens sygehuse på flere måder. For eksempel:

- Det giver mulighed for at forske i forhold til langt større populationer
- Det optimerer faglige netværk med internationale forskere
- Det øger muligheden for at levere sundhedsinnovation til industrien
- Det højner kvaliteten i patientbehandlingen
- Det øger fagligheden hos læger, plejepersonale og andre faggrupper
- Det sikrer udvikling af fagene lokalt i Danmark
- Det sikrer undervisning på et højere niveau
- Det højner det akademiske niveau
- Og skaber et arbejdsmiljø, hvor man undrer sig og understøtter forbedring

I udarbejdelsen af den kommende nye regionale forskningsstrategi vil Regionens internationale fokus og udvikling på sundhedsområdet blive nærmere beskrevet, hvorefter dette afsnit uddybes og præciseres administrativt.

6 Regional udvikling

Regional udviklings bidrag til den internationale handlingsplan tager udgangspunkt i den Regionale Udviklingsstrategi (RUS) og dens vision om, at der i Nordjylland skal skabes bæredygtig udvikling, sammenhæng og balance i hele regionen samtidig med, at man udnytter globaliseringens muligheder og de regionale styrkepositioner. Det kræver bl.a., at vi har et internationalt udsyn, der både kan hente inspiration til det daglige virke og føre til nye samarbejder.

Fokus for Regional udviklings deltagelse i international handlingsplan

Regionsrådet har vedtaget en Regional Udviklingsstrategi, der formulerer tre indsatsområder: Et sammenhængende Nordjylland, Et kompetent Nordjylland og et Attraktivt og bæredygtigt Nordjylland.

Et sammenhængende Nordjylland

Målet er at skabe mobilitet, vækst og sammenhængskraft i hele Nordjylland. Det kræver, at der er stærke transport- og kommunikationsforbindelser både inden for og ud af regionen. Det gælder den trafikale infrastruktur - med veje, jernbaner, havne og lufthavn, som er grundlaget for den kollektive trafik -, for virksomhedernes godstransport og for den private trafik i og gennem Nordjylland. Det gælder også den digitale infrastruktur, som er en forudsætning både for bosætning og virksomhedslokalisering.

Det er i Nordjylland afgørende at tænke mobilitet bredt på tværs af transportmidler og sektorskel og at tage nye metoder og ny teknologi i brug for at sikre nordjyderne en høj mobilitet. Samtidig er der krav om grøn omstilling og bæredygtig transport.

Udvikling indenfor ny teknologi, herunder selvkørende teknologi, ITS, bæredygtige brændstoffer samt nye måder at se på kollektiv trafik er i høj grad en udvikling, der kører globalt og deltagelse i internationale projekter og samarbejder er derfor en forudsætning for at kunne udnytte de nordjyske potentialer.

Danmark og resten af Europa gentænker den kollektive trafik og der vil i højere grad være fokus på at bruge forskellige transportmidler og lade dem interagere ved brug af digitale platforme. Samtidig giver de store mængder data, som indsamles, mulighed for fremadrettet at tilpasse den kollektive trafik til den enkelte kunde eller kundegruppe. Det kaldes Mobility as a Service (MaaS), hvilket MinRejseplan er et eksempel på.

En stærk digital infrastruktur understøtter også digitale løsninger, herunder sundhedsløsninger, der kan være med til at styrke borgernes muligheder for at mestre eget liv. Dette ligger i forlængelse af både indsatserne på transportområdet og den nordjyske sundhedsaftale med borgeren som aktiv medspiller og erfaringerne med telesundhed.

Særligt prioriterede områder

Der vil være fokus på interessevaretagelse og deltagelse i internationale samarbejder, hvor vi gennem udveksling af viden og erfaring kan få input til arbejdet med:

- Internationale transportkorridorer
- Udvikling af og skift til nye teknologier til bæredygtige drivmidler
- Nye mobilitetsløsninger og strategier til at forebygge trængsel
- Digital infrastruktur

Eksisterende internationale samarbejder

- 3Emotion projekt med brintbusser
- Jyllandskorridoren
- Nordsø Kommissionens arbejdsgruppe for transport
- Nordisk Transportpolitisk netværk (NTN)
- ERTICO
- HAePPI

Et kompetent Nordjylland

Målet er at stimulere til udvikling i Nordjylland ved at fokusere på en øget balance mellem borgernes kompetencer og arbejdsmarkedets efterspørgsel. Nordjylland skal være en region, hvor både nuværende og kommende virksomheder kan finde den relevante, kompetente og innovative arbejdskraft, samt hvor der støttes op om nye iværksættere. Vi skal uddanne unge, som er stærke digitalt og som tør gå foran i en foranderlig verden.

Uddannelse er vejen til det gode liv. Det kan være den afgørende forskel på beskæftigelse eller ej, har betydning for livsindkomsten og sågar den generelle sundhedstilstand hos den enkelte. Vi stiller derfor skarpt på, at der skal være stor sammenhæng mellem uddannelse, kompetencer, beskæftigelse og erhverv. Og vi arbejder både strategisk og praktisk med at sikre, at vi uddanner unge, som har de rette kompetencer til arbejdsmarkedet i dag - og i fremtiden.

Prognoserne viser, at nordjyderne bliver bedre uddannet i fremtiden. Dog har Nordjylland den udfordring, at ca. en tredjedel af den nordjyske arbejdsstyrke er ufaglært, samtidig med at analyser viser, at der i fremtiden generelt bliver brug for flere faglærte og for specialister og højtuddannede på udvalgte områder. Det er fx inden for IT-området i den private sektor og inden for velfærds- og omsorgsområdet i den offentlige sektor.

For at sikre den nordjyske udvikling og innovation i både den offentlige og private sektor, er det nødvendigt med et generelt løft i kompetenceniveauet og dermed sikre en kvalificeret arbejdsstyrke, som matcher arbejdsmarkedets behov. Det kan ske ved, at flere unge får en erhvervsrettet uddannelse og ved at flere ufaglærte bliver faglærte. I den forbindelse er det vigtigt at uddannelserne er rummelige og fleksible, så de hurtigt kan omstilles til nye forhold og samtidig appellere til en bred gruppe af unge. Endvidere kan et løft i kompetenceniveauet ske ved, at flere virksomheder ansætter højtuddannede. Derfor er det også vigtigt at fastholde flere unge til at blive i Nordjylland, eller vende tilbage her til, efter endt uddannelse.

Region Nordjylland vil udnytte potentialet i at skabe stærke partnerskaber mellem sundhedssektor, forskningsenheder, virksomheder mv. Region Nordjylland indgår f.eks. i EU-netværket "eHealth for Regions", hvor det tilstræbes at skabe innovationssamarbejder med fokus på borgernære sundheds løsninger.

Fokus er blandt andet at omstille sundhedsvæsenet gennem udvikling og implementering af ny sundhedsteknologi. Det er derfor oplagt at afsøge mulighederne for at indgå i forskellige EU-programmer

med henblik på at opbygge og udveksle viden om hvordan sundhedsinnovation kan styrkes i samarbejde med forskellige partnere.

Særligt prioriterede områder

Der vil være fokus på internationale samarbejder, hvor vi gennem udveksling af viden og erfaring kan få input til arbejdet med:

- Kvalificeret arbejdskraft
- Unges trivsel, sårbarhed og robusthed
- Ungdomsuddannelsesområdet
- Uddannelse og kompetenceudvikling inden for de tekniske, digitale og naturvidenskabelige fag (Nordjysk teknologipagt)
- Livslang læring
- Sundhedsinnovation

Eksisterende internationale samarbejder

- Future Ecom
- Lobbyindsats overfor Nordisk Råd for en konferencerække om koblingen mellem sundhed og uddannelse i samarbejde med venskabsregionerne

Et attraktivt og bæredygtigt Nordjylland

Målet er at styrke Nordjyllands position som en attraktiv region for borgere, besøgende og erhvervsliv. Nordjyderne ønsker at bo i attraktive områder med rig natur, rent miljø og et godt kulturliv. De samme kvaliteter tiltrækker besøgende og potentialet i dette skal udnyttes optimalt. Nordjylland skal være en tiltrækkende, grøn og ren region. Vi samarbejder bredt for at løse de tiltagende klimaforandringer og udnytte mulighederne i nye energiformer og –systemer.

Danmark har med indgåelsen af Parisaftalen forpligtet sig til at nå et reduktionsmål for CO₂-udledningen på 40% i år 2030 og Regeringen har sat et dansk mål for reduktion med 70% i 2030. Region Nordjylland skal som del af det danske og globale samfund også bidrage til denne reduktion, og det gælder både Region Nordjylland som virksomhed og Region Nordjylland som samfund.

Region Nordjyllands klimaindsats i forhold til egen virksomhed er forankret i klimaregion indsatsen, som startede i 2010, da vi underskrev aftale med Danmarks Naturfredningsforening. Som et led i indsatsen for klimaet udarbejder Region Nordjylland hvert år et klimaregnskab, som redegør for mængden og fordelingen af den CO₂-udledning, som driften af regionens sygehuse, institutioner, administration, m.m. giver anledning til. Klimaregnskabet suppleres af en klimahandlingsplan, der redegør for, hvordan Region Nordjylland vil nedbringe sin CO₂-udledning.

Region Nordjylland arbejder sammen med de nordjyske kommuner, for at Nordjylland i år 2050 kan være selvforsynende med vedvarende energi. Det sker gennem samarbejdet om strategisk energiplanlægning. Der er med analyser, samarbejder og mål skabt en fælles forståelse og indsigt i, hvor regionen skal hen. I 2019 er der formuleret fælles politiske mål og visioner, og i 2020 udarbejdes der en strategisk energiplan, som skal implementeres i de kommunale planer i 2021.

Den internationale indsats på klima- og miljøområdet skal søge nye vinkler på de udfordringer og løsninger, regionen står med, blandt andet så de kan blive mere robuste og brugbare og bygge på en bredere forståelse. Der vil være fokus på internationale samarbejder, der kan støtte op om arbejdet med klimaregion indsatsen og reduktionsmålene i Paris-aftalen.

Kultur og kunst spiller også en vigtig rolle i et attraktivt og balanceret Nordjylland og her er der bl.a. fokus på, at flere nordjyder får adgang til kulturelle oplevelser og mulighed for at udfolde sig kreativt.

Samtidig ligger der også store muligheder i at se kulturen i sammenhæng med andre samfundsområder. Det kan fx være i behandlingen af psykiske lidelser, integration, indretning af hospitaler, skoler og boligområder, mv.

Et mål for den internationale indsats på kulturområdet er at understøtte udviklingen af kulturelle netværk og udviklingen af internationale kulturprojekter - herunder understøtte de nordjyske kulturaktører i at indgå i sådanne samarbejder, både ved at formidle kontakter og ved at bakke økonomisk op inden for de gældende økonomiske rammer.

Særligt prioriterede områder

Der vil være fokus på internationale samarbejder, hvor vi gennem udveksling af viden og erfaring kan få input til:

- Klimaregion (klimaregnskab, klimabudgettering, klimahandlingsplan)
- Strategisk energiplanlægning
- Cirkulær økonomi, genbrug og recirkulation
- Kultur og sundhed
- Kulturarv og stedbundne kvaliteter
- Understøtte udvikling af internationale kulturelle netværk og projekter og nordjyske kulturaktørers deltagelse heri.

Eksisterende internationale samarbejder

- SCOPE3 – strategisk CO2 reduktion (afsluttet 2019)
- CESME - Circular economy for SMEs
- Strategic Transnational Cluster Cooperation (Northern Connections)
- Nordic Culture Camp
- Samarbejde om cirkulær indkøbsmodel for plastemballage i sundhedssektoren (under udarbejdelse)
- Samarbejde om CO2 budgettering i samarbejde med venskabsregionerne (under udarbejdelse)

7 Specialesektoren

Specialesektorens deltagelse i den Internationale Handlingsplan tager afsæt i virksomhedens mission, vision og strategiske fokusområder.

Specialesektorens mission er at medvirke til, at hvert enkelt menneske, der benytter vores tilbud, får de bedst mulige vilkår for at mestre egen tilværelse. Visionen er at være kommunernes foretrukne samarbejdspartner og leverandør af specialiserede ydelser. Endvidere er virksomhedens strategiske fokusområder for 2020 følgende:

- Den rette indsats og tid til borgeren
- Borgerens sundhed og trivsel

Specialesektorens deltagelse i Region Nordjyllands internationale handlingsplan tager udgangspunkt i ovenstående ramme, og har til formål at bidrage til opgaveløsningen til gavn for borgere, personale og samarbejdspartnere.

Specialesektorens internationale engagement tager endvidere afsæt i følgende to indsatsområder:

Satse på udvalgte internationale samarbejder

Specialesektoren arbejder på at styrke og udvide eksisterende internationale samarbejder. Udveksling af viden og samarbejde i et internationalt perspektiv bidrager til at fastholde og styrke tilbuddenes position som højtspecialiserede tilbud inden for deres respektive faglige områder. Vigtige partnerskaber er f.eks. uddannelsesinstitutioner og forskningsmiljøer, konkrete samarbejder med specialinstitutioner, faglige og ledelsesbaserede netværk og konferencemiljøer. Disse aktiviteter giver adgang til ny viden, til praksisnære udvekslinger og kompetenceudvikling for ledere og medarbejdere, såvel som det giver adgang til formidling og profilering af tilbuddene i Region Nordjylland.

Tiltrække internationale ressourcer til Nordjylland

Specialesektoren vil have fokus på at tiltrække ressourcer til regionen, både menneskeligt og økonomisk. Dialogen med internationale samarbejdspartnere og deltagelse i netværk omfatter muligheder for at tiltrække resourcepersoner til deltagelse i relevante faglige sammenhænge på tilbuddene eller i virksomheden generelt (konferencer, netværksmøder, udveksling mv). Under denne indsats vil der desuden være en opmærksomhed på netværk og samarbejder, som kan styrke tilbuddenes viden om, og muligheder for, at deltage i ansøgninger om økonomiske midler fra EU's forskellige fonde og programmer.

Fokus for Specialesektorens deltagelse i international handlingsplan

Specialesektorens deltagelse i Region Nordjyllands internationale handlingsplan forankres hos to af virksomhedens fire områder, henholdsvis:

- Området for Voksne med Udviklingshæmning – Sødisebakke, samt
- Området for Kommunikation og Specialpædagogik

Begge områder er VISO leverandører og yder landsdækkende specialrådgivning til kommunale, regionale og private tilbud i de mest komplicerede og specialiserede enkeltsager.

Området for Voksne med Udviklingshæmning – Sødibakke

Området for Voksne med Udviklingshæmning - Sødibakke leverer bo- og aktivitetstilbud til voksne med betydelig og varigt nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, herunder mennesker med autismespektrumforstyrrelser, domfældte og kriminalitetstruede, komplekse udviklingsforstyrrelser, samt psykiatrisk komorbiditet.

Den overordnede pædagogiske referenceramme på Sødibakke er "Gentle Teaching", som er en psykologisk baseret filosofi om menneskelige relationer. Gentle Teaching er ligeledes omdrejningspunktet for Sødibakkes internationale engagement, som omfatter deltagelse i et **internationalt** og et **europæisk** Gentle Teaching samarbejde.

Det internationale netværk *Gentle Teaching International* består af repræsentanter fra Europa, Nord- og Sydamerika samt Asien. Sødibakke er medlem af det internationale råd, og deltager i planlægning og afholdelse af en årlig verdenskonference. Samarbejdet betyder desuden, at Sødibakke bidrager med publicering af relevant materiale om Gentle Teaching, som udbredes i en international sammenhæng. Konkret har Sødibakke udviklet et "Dilemmaspil" samt en film "I kærlige hænder", som er delt via verdenskonferencen og i dag benyttes af institutioner og uddannelsessteder internationalt.

Det europæiske samarbejde *Gentle Teaching European Network* har til formål at styrke samarbejdet og udvekslingen mellem de europæiske lande i forhold til vidensdeling, erfaringsudveksling, videreudvikling og styrkelse af Gentle Teaching i Europa, herunder at promovere og uddanne i Gentle Teaching samt at have bedre adgang til EU-funding. Samarbejdet har desuden fokus på muligheder for konkrete udvekslingsaftaler mellem institutioner og styrke forbindelserne mellem personaler og organisationer, der arbejder med Gentle Teaching. Sødibakke er medlem af det europæiske råd og har en bestyrelsespost.

Udbytte og målsætninger

Sødibakkes internationale engagement udgør en vigtig kilde til viden såvel som udvikling af ny viden via et internationalt samarbejde. Deltagelse med faglige oplæg i den årlige internationale Gentle Teaching konference er med til at profilere Sødibakke samtidig med, at det giver et betydeligt kompetenceløft for de medarbejdere og ledere, som deltager med oplæg. Via disse aktiviteter udvikles vigtige partnerskaber. Blandt andet har Sødibakke etableret en konkret samarbejdsaftale med et tilbud – Centre Den Dries – i Gent i Belgien. Dette samarbejde har udmøntet sig i aftaler om gensidige udvekslingsophold for medarbejdere og ledere.

Det internationale samarbejde er med til at fastholde områdets position som højt specialiseret og bidrager desuden til opgaveløsningen som VISO leverandør. Målsætningerne for Sødibakkes internationale engagement i perioden 2020 – 2022 er:

- **At fastholde og videreudvikle Sødibakkes aktive deltagelse i internationale konference- og vidensmiljøer.**
Der vil i perioden 2020 – 2022 være et særligt fokus på at forankre og styrke Sødibakkes deltagelse i det europæiske og internationale samarbejde omkring Gentle Teaching.
- **At videreudvikle og udbygge netværk i forhold til udvekslingsophold for ledere og medarbejdere**
Der vil i perioden 2020 – 2022 være et særligt fokus på at afsøge muligheder for nye aftaler om udvekslingsophold med lignende tilbud i Norden og Europa.

Området for Kommunikation og Specialpædagogik

Området for Kommunikation og Specialpædagogik leverer aktivitets-, bo-, undervisnings-, og/eller behandlingstilbud til børn, unge og voksne med medfødt døvblindhed eller høretab, voksne med høreproblemer og/eller synsproblemer, samt børn og voksne med behov for støtte til kommunikation. Desuden leverer tilbuddene i området døgntilbud til børn og unge med betydeligt og varigt nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsniveau.

Omdrejningspunktet for det internationale engagement tager særligt afsæt i specialerne omkring høretab og døvblindhed under Center for Døvblindhed og Høretab (CDH), samt Institut for Syn, Hørelse og Døvblindhed (ISHD). CDH udbyder landsdækkende bo- og aflastningstilbud samt undervisning, behandling, materialeudvikling, landsdækkende specialrådgivning, kurser og efteruddannelse for professionelle og pårørende. ISHD tilbyder regionsdækkende rådgivning og vejledning, samt landsdækkende specialrådgivning. Der er tale om ydelser til meget små målgrupper med komplekse og sjældne funktionsnedsættelser, og tilbuddene i området dækker således mange små specialområder.

Et bredt internationalt samarbejde er derfor helt centralt for opretholdelse og videreudvikling af områdets ekspertise og position som højtspecialiseret og førende inden for sit felt. Gennem deltagelse i **nordiske** og **internationale** netværk og vidensmiljøer får tilbuddene i området både tilført specialviden, men er samtidig også selv aktive i at dele viden samt præge og udvikle ny specialviden (se eksempelvis projekt om Usher – bilag 2). Via nordiske og internationale netværk er CDH og ISHD desuden engageret i udvikling og drift af en **masteruddannelse** i døvblindhed. Områdets position i Danmark har bl.a. også afstedkommet, at Socialstyrelsen pr. 1. februar 2019 har overdraget varetagelsen af Landskonferencen om medfødt døvblindhed til CDH.

Det nordiske samarbejde er mangesidet og har stor betydning for tilbuddenes muligheder for udveksling af specialviden. Ledere fra CDH og ISHD er medlem af *Nordisk Lederforum*, som er et beslutnings- og samarbejdsorgan koordineret af *Nordisk Velfærdscenter*, som er etableret af *Nordisk Ministerråd* og omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøerne, Grønland og Åland. Via Nordisk Lederforum deles viden og erfaringer, og der udarbejdes fælles notater, resolutioner, retningslinjer, definitioner mv. Foruden dette lederforum er CDH og ISHD aktivt deltagende i flere forskellige netværk i regi af det nordiske samarbejde. Disse netværk indbefatter eksempelvis *Nordisk Rektorkonference*, *Pro Communicatio Nordica* (PCN), *CHARGE netværket* samt *Nordisk netværk om Taktilt sprog* (se bilag 2).

Det internationale samarbejde på døvblindeområdet er forankret i et medlemskab af *Deafblind International* (Dbi), som omfatter 70 lande. Dbi er et internationalt samarbejdsorgan, der udstikker retningslinjer og strategier for det internationale samarbejde omkring døvblindhed. Området er repræsenteret med to personer i bestyrelsen for Dbi (herunder en Vice President post) og deltager aktivt i planlægning og gennemførelse af aktiviteterne i Dbi. Blandt andet afholdes hhv. en verdenskonference og en europæisk konference hvert fjerde år, som tilbuddene i området deltager i med oplæg fra fagprofessionelle. Til den kommende verdenskonference i Australien i 2019 bidrager ISHD med planlægning af indholdet på konferencen, samt med en ny fagbog om taktil sproglighed, som oversættes og fremlægges på konferencen. I 2017 var Center for Døvblindhed og Høretab desuden vært for Dbi's europæiske konference om Døvblindhed - *The Deafblind International European Conference* - som trak op mod 600 deltagere til Aalborg.

Området har endvidere en stærk relation til universitetet i Groningen i Holland, der som det eneste universitet i Europa har en **masteruddannelse** tilknyttet forskningsområdet i udvikling af kommunikation hos personer med døvblindhed. CDH og ISHD har deltaget i udviklingen af masteruddannelsen, udarbejdet undervisningsmateriale, samt bidraget med undervisningsressourcer til oprettelsen og driften af masteruddannelsen. Samarbejdet har stor gensidig betydning i forhold til forskningsrelateret

vidensudvikling af døvblindeområdet, og det giver samtidig tilbuddene i området adgang til selv at bidrage med viden og undervisning, samt adgang til kompetenceudvikling for egne ledere og medarbejdere. I forlængelse af dette samarbejde er CDH og ISHD involveret i udvikling af et nyt mastermodul på Universitetet i Oslo.

Udbytte og målsætninger

Som helhed har det nordiske og internationale samarbejde i området en central betydning for oprettholdelsen af den højt specialiserede ekspertise, som er helt afgørende for, at borgere med meget sjældne og/eller komplekse funktionsnedsættelser kan få den rette støtte. Det internationale samarbejde bidrager med et betydeligt kompetenceløft for medarbejdere og ledere, og det er desuden med til at profilere området og sætte Region Nordjylland på landkortet.

Det er en væsentlig kilde til at fastholde områdets position som højt specialiseret og bidrager desuden til opgaveløsningen som VISO leverandør. Målsætningerne for områdets internationale engagement i perioden 2020 – 2022 er:

- **At fastholde og videreudvikle områdets aktive deltagelse i internationale konference- og vidensmiljøer**
Foruden deltagelse i aktuelle netværk og konferencer i perioden 2020 – 2022 er det desuden en ambition at byde ind på yderligere værtskaber, herunder bl.a. Nordisk møde for ledere for specialskoler i Norden (2020), PCN fagkonference (2020) og Nordisk konference om døvblindhed (2021)
- **At fastholde og videreudvikle det stærke nordiske samarbejde på området**
Der vil i perioden 2020 – 2022 være et særligt fokus på udviklingen af en nordisk masteruddannelse med moduler udbudt i flere nordiske lande i Oslo i forhold til specialområdet for døvblindhed. Dette foregår i samarbejde med Nordisk Velfærdscenter.
- **At udvikle områdets profil i forhold til Social Corporate Responsibility (SCR)**
SCR handler om, at virksomheder tager et globalt og samfundsmæssigt ansvar, for eksempel ved at tage hensyn til menneskerettigheder, sociale vilkår, etc. Med afsæt i tidligere erfaringer på CDH i forhold til konkrete projekter i Nepal og Uganda er det en ambition at af søge nye muligheder for at bidrage til at forbedre vilkårene for mennesker med døvblindhed og høretab i mindre bemidlede lande. Konkret vil der i perioden 2020 – 2022 blive af søgt muligheder for at søge fonds- eller EU-midler til sådanne projekter, bl.a. med hjælp fra Norddanmarks EU-Kontor.

Bilag 1: Internationale politiske samarbejder

Region Nordjylland deltager pt. i nedenstående syv internationale politiske samarbejder, hvortil der er udpeget politisk deltagelse fra Regionsrådet. Den politiske udpegning indebærer bemyndigelse til deltagelse, rejse og ophold i forbindelse med de relevante aktiviteter, der følger med udpegningen. I de første fem samarbejder repræsenterer de udpegede regionsrådsmedlemmer Region Nordjylland og får administrativ støtte af medarbejdere fra administrationen. I de to sidstnævnte samarbejder (CoR og CEMR) fungerer de udpegede medlemmer som repræsentanter for Danske Regioner og understøttes her administrativt af medarbejdere i Danske Regioner.

Region Nordjylland

Internationale politiske samarbejder

Beskrivelse og formål	Finansiering	Udbytte	Forankring
<p>CPMR er en sammenslutning af perifere maritime regioner i Europa og et forum for politisk og administrativt samarbejde, som Region Nordjylland har været medlem af i en årrække.</p> <p>Sammenslutningen består af ca. 150 medlemsregioner fra 28 forskellige lande og repræsenterer ca. 20 mio. indbyggere. CPMR har desuden seks geografiske kommissioner, hvor Region Nordjylland er medlem af Nordsø Kommissionen.</p> <p>CPMR er i EU kredse endvidere meget anerkendt for sin regionale ekspertise og sin rolle som regionalt talerør, hvilket gør, at EU Kommissionen og Europa Parlamentet også opsøger input fra CPMR på diverse politikområder.</p> <p>Da CPMR udgør et stort netværk af europæiske regioner kan organisationen også være med til at facilitere udviklingen af samarbejder og samarbejdsprojekter medlemsregionerne imellem. Her spiller ikke mindst de seks geografiske kommissioner (herunder Nordsø Kommissionen) en stor rolle.</p>	<p>Det årlige medlemskab på ca. 83.186 kr. betales over driften for Regional udvikling</p>	<p>CPMR er et politisk forum, der er med til at udtrykke medlemsregionernes fælles interesser på europæisk plan, og organisationen lobbyer i tillæg hertil nationale regeringer og EU's institutioner for at sikre, at der tages hensyn til medlemsregionernes interesser, når bl.a. EU's politikker udarbejdes. CPMR har stor ekspertise og viden om, hvad der rører sig i EU, og forsyner på baggrund heraf medlemsregionerne med analyser af relevante og interessante emner og problemstillinger.</p>	<p>Arne Nielsen er udpeget af Regionsrådet til at følge arbejdet i CPMR og er suppleant for den danske landerepræsentant i CPMR's politiske bestyrelse.</p> <p>Administrativt forankret i Regional udvikling</p>
<p>Nordsø Kommissionen (NSC) er en af de seks geografiske kommissioner under CPMR, og er et forum for politisk og praktisk samarbejde mellem regionerne omkring Nordsøen. NSC's medlemmer tæller 34 regioner fra følgende lande omkring Nordsøen; Danmark, Sverige, Norge, Skotland, England, Tyskland, Holland,</p>	<p>Det årlige medlemskab på ca. 37.957 kr. betales over driften for Regional udvikling</p>	<p>Nordsø Kommissionen er en aktiv spiller i og omkring Nordsøen. Der arbejdes pt. på en strategi for Nordsøen, som vil bidrage til bedre koordinering</p>	<p>Regionsrådet har udpeget Otto Kjær Larsen og Arne Nielsen til at følge arbejdet. Otto Kjær Larsen er dansk repræsentant i den</p>

<p>Belgien og Frankrig. Arbejdet koncentrerer sig omkring disse tematiske områder; kultur & turisme, erhvervsudvikling, marine ressourcer, energi og klima samt transport.</p> <p>Nordsøkommissionen arbejder for at fremme Nordsøregionen som en væsentlig økonomisk enhed i Europa, styrke den fælles identitet i Nordsøområdet og fremme de deltagende regioners fælles mål og interesser, blandt andet ved at tilskynde fælles udvikling af initiativer og politisk lobby-virksomhed på EU-plan.</p> <p>Nordsø Kommissionens arbejdsgrupper er desuden et rigtig godt forum til at finde partnere til internationale projekter, og herved hjemtage EU midler og viden til Nordjylland.</p> <p>Region Nordjylland har i en årrække deltaget aktivt i samarbejdet både på politisk og administrativt plan.</p>		<p>af alle de aktiviteter, der finder sted i Nordsøen, og som ofte har modsatrettede interesser.</p> <p>Til alle møder i de tematiske grupper er der forskellige faglige oplæg, der kan bidrage med inspiration eller eksempler på bedre løsning af opgaver.</p>	<p>politiske bestyrelse og følger arbejdsgruppen for marine ressourcer. Arne Nielsen følger arbejdsgruppen for transport.</p> <p>Administrativt forankret i Regional udvikling</p>
<p>Nordisk Transportpolitisk Netværk (NTN) er et regionalt samarbejde og forum for videns- og erfaringsudveksling og udvikling af projekter. Der dannes grundlag for politiske indspil bl.a. ved udarbejdelse af en årlig vestsandinavisk transportstatistik, der synliggør korridorens betydning.</p> <p>NTN er med til at skabe opmærksomhed omkring korridoren gennem Jylland som en vigtig transportvej for erhvervslivet. Desuden er samarbejdet med de andre regioner, erhverv og forskningsinstitutioner om sammenhængen mellem trafik og regional udvikling et vigtigt aspekt.</p> <p>I netværket opsamles viden for at skabe det bedste grundlag for transportpolitiske beslutninger i regionerne og kvalificere regional planlægning inden for transport og infrastruktur. Transport og infrastruktur skal udnyttes på en effektiv og bæredygtig måde til at skabe regional udvikling. Det er korridoren for godstransport, som binder NTN sammen, men der kan også være drøftelser af kollektiv trafik, da alle deltagere er trafikkøbere og har udfordringer, hvor erfaringsudveksling er nyttig.</p> <p>Samarbejdet består af de tre jyske regioner og seks norske fylker: Aust-Agder, Møre og Romsdal, Rogaland, Telemark, Vest-Agder og Vestfold. Medlemmerne har udpeget politikere og administrative kontaktpersoner, og der afholdes en årlig generalforsamling.</p>	<p>Det årlige medlemskab på 25.000 kr. betales over driften for Regional udvikling</p>	<p>Understøtter den nordjyske mobilitetsstrategi ved at skabe opmærksomhed omkring korridoren gennem Jylland på vej og bane som en vigtig transportvej for erhvervslivet.</p> <p>Dialog med andre regioner og interessenter om sammenhængen mellem transport og regional udvikling.</p> <p>NTN's årlige transportstatistik for Vestsandinavien udsendes til nordjyske interessenter og synliggør korridorens betydning.</p> <p>Erfaringsudveksling omkring kollektiv trafik og trafikkøb.</p>	<p>Ole Stavvad er udpeget af Regionsrådet til at følge arbejdet i NTN.</p> <p>Administrativt forankret i Regional udvikling</p>
<p>Venskabsregionssamarbejde med Västra Götalandsregionen og Østfold fylkeskommune er centreret omkring årlige politiske møder, hvor der er fokus på at lære af og om hinanden ved at udveksle erfaring og viden og drøfte forskellige temaer fra de fælles ressortområder. Samarbejdet tjener også som en nordisk</p>	<p>Der er ingen faste udgifter til medlemskab.</p> <p>Der er udgifter til deltagelse i det årlige politisk møde.</p>	<p>Ved at udveksle viden og erfaring omkring fælles udfordringer og problemstillinger får Region Nordjylland input til</p>	<p>Ad hoc udpegning</p> <p>Til det årlige politiske møde udpeges en delegation, der afspejler dels de</p>

<p>platform for arbejdet i internationale politiske organisationer, hvor alle tre regioner er medlemmer. Det udgør desuden en platform for internationalt projektsamarbejde i relation til specielt Interreg programmet for Øresund-Kattegat-Skagerrak (ØKS).</p> <p>Venskabssamarbejdet opererer med andre ord på tre plan: viden og erfaringsudveksling; fælles ageren i politiske spørgsmål i europæiske fora; og samarbejde om konkrete initiativer.</p> <p>Historisk set har vægten lagt på viden og erfaringsudveksling men der har siden 2015 været et fokus på at udvikle samarbejdet til i højere grad at omfatte konkrete initiativer inden for de grønne temaer, som fx bæredygtighed, energi, klima og miljø, samt ulighed i sundhed.</p>		<p>egen opgaveløsning. Der er fx samarbejdet om:</p> <ul style="list-style-type: none"> - klimaregnskaber i SCOPE3 projektet med politisk styregruppe - miljøkrav i offentlige indkøb via workshop for regionernes indkøbere og miljømedarbejdere - ulighed i sundhed via en lobbyindsats overfor Nordisk Råd for en konferencerække om koblingen mellem sundhed og uddannelse 	<p>emner, der er på dagsordenen, og dels de relevante politiske udvalg.</p> <p>Administrativt forankret i Regional udvikling</p>
<p>EU's Interreg Øresund-Kattegat-Skagerrak (ØKS) program er et grænseoverskridende samarbejde mellem 15 regioner i Sydnorge, Vestsverige og Danmark. EU har afsat en økonomisk ramme for Øresund-Kattegat-Skagerrak programmet på €135.688.261 (1.012 mio. kr.) for perioden 2014-2020, som støtter samarbejder inden for innovation, grøn økonomi, transport og beskæftigelse.</p> <p>Programmet består af to store delprogrammer for hhv. Øresundsområdet og Kattegat-Skagerrak området. Hertil kommer et tværgående program, der dækker det samlede Øresund-Kattegat-Skagerrak område.</p> <p>Programmets Overvågningsudvalg skal sammen med programmets forvaltningsmyndighed sikre, at programmet gennemføres med høj kvalitet og effektivitet. Udvalget skal også udvælge projekter til godkendelse/afslag på det tværgående Øresund-Kattegat-Skagerrak program.</p> <p>Styingskomiteen for delprogram Kattegat-Skagerrak er også med til at sikre, at programmet gennemføres. Komiteen er ansvarlig for at udvælge hvilke projekter, der skal have støtte inden for Kattegat-Skagerrak geografien.</p> <p>Programmet er en relevant finansieringskilde til samarbejde med svenske og norske partnere og er derfor en vigtig brik i bestræbelserne på at hente midler til Nordjylland. Programmet er målrettet både offentlige og private aktører og giver således mulighed for triple helix samarbejder med partnere fra det offentlige, forsknings- og uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv på tværs af grænserne.</p>	<p>Det nordjyske Regionsråd har godkendt en myndighedsoverdragelse vedrørende ØKS programmet. Det inkluderer en garantiforpligtelse over for Erhvervsstyrelsen og medfinansiering af en del af programmets udgifter til administration i størrelsesorden 536.000 kr. årligt. Beløbet finansieres fra Regional Udviklings drift.</p> <p>Administrationens deltagelse i møder og omkostninger forbundet hermed refunderes 100% af programmet.</p>	<p>Gennem samarbejdet har de udpegede politikere indflydelse på hvilke projekter, der får støtte fra programmet og de indgår i netværk og dialog med kolleger i de nære skandinaviske regioner.</p> <p>Programmet medfinansierer projekter med deltagelse af Region Nordjylland og andre nordjyske aktører. I programperioden 2014-2020 har nordjyske aktører indtil videre hentet medfinansiering til projekter i størrelsesorden 78,5 mio. kr.</p>	<p>Regionsrådet har udpeget Mads Thomsen som medlem i Overvågningsudvalget og Erik Harbo Larsen som suppleant.</p> <p>Regionsrådet har udpeget Ole Stavad som medlem af styingskomiteen for delprogram Kattegat-Skagerrak og Mads Thomsen som suppleant.</p> <p>Administrativt forankret i Regional udvikling</p>

<p>Det Europæiske Regionsudvalg (CoR) er regioners og byers talerør i Den Europæiske Union og skal sikre regionale og lokale repræsentanter i EU-landene indflydelse på udformningen af ny EU-lovgivning.</p> <p>Europa-Kommissionen har pligt til at høre Regionsudvalget allerede i den lovforberedende fase. Senere når et lovforslag er fremlagt, er det atter obligatorisk at høre Regionsudvalget, hvis forslaget omfatter et af de mange politikområder, der direkte berører lokale og regionale myndigheder. Regionsudvalget udarbejder politiske udtalelser og afholder møder, konferencer og seminarer.</p> <p>Regionsudvalget har 350 medlemmer, og et tilsvarende antal suppleanter, fra alle 28 medlemsstater.</p> <p>Der er seks underudvalg i Regionsudvalget, der dækker de traktatfæstede politikområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> - COTER: Samhørighedspolitik og EU's budget - ECON: Økonomisk politik - SEDEC: Social- og arbejdsmarkedspolitik, uddannelse, beskæftigelse, forskning og kultur - ENVE: Klimaændringer, miljø og energi - CIVEX: Borgerrettigheder, styreformer, institutionelle og eksterne relationer - NAT: Naturressourcer herunder bl.a. landdistriktsudvikling, forbrugerbeskyttelse og folkesundhed 	<p>Omkostninger til deltagelse finansieres af Det Europæiske Regionsudvalg. Administrativ support af de udpegede politikere varetages af Danske Regioner.</p> <p>Region Nordjylland har ingen udgifter.</p>	<p>Det Europæiske Regionsudvalg er de decentrale myndigheders EU-traktatfæstede mulighed for at påvirke EU-lovgivningen. Den politiske behandling i Regionsudvalget føder direkte ind til Europa-Parlamentets og Rådets behandlinger af EU-Kommissionens lovforslag. Dermed er Region Nordjyllands to deltagere med til at forme EU-lovgivningen, der bl.a. påvirker Region Nordjylland. Det kan f.eks. være lovgivning vedr. EU's strukturfonde, Interreg programmer, patientrettigheder, persondataforordning etc. Arbejdet organiseres gennem den danske delegation på i alt 9 medlemmer og 9 suppleanter, samt Regionsudvalgets politiske grupperinger.</p>	<p>Jess V. Laursen og Erik Høgh Sørensen er udpeget af Danske Regioner som hhv. medlem og suppleant.</p> <p>Jess V. Laursen sidder også i underudvalgene CIVEX og ENVE.</p>
<p>Council of European Municipalities and Regions (CEMR) er den største europæiske organisation for lokale og regionale myndigheder. Organisationen arbejder for et Europa baseret på lokalt og regionalt selvstyre. CEMR er foreningernes interesseorganisation i Bruxelles – ”brancheorganisationen for decentrale myndigheder”.</p> <p>Danske Regioner interessevaretager sammen med CEMR direkte i forhold til relevant EU-lovgivning.</p>	<p>Omkostninger til deltagelse og administrativ support af de udpegede politikere varetages af Danske Regioner.</p> <p>Region Nordjylland har ingen udgifter.</p>	<p>Politikerne fastlægger CEMR's politiske linjer og holdningspapirer, som overordnet set handler om at styrke det decentrale selvstyre. CEMR dækker det geografiske Europa og en del af CEMR's aktiviteter handler derfor også om erfaringsudveksling. CEMR præger typisk EU-lovgivningen gennem netværk i Europa-Parlamentet og EU-Kommissionen.</p>	<p>Lina Hundebøll Jespersen og Arne Nielsen er udpeget af Danske Regioner som medlemmer og Anny Winther og Medzait Ljatifi som suppleanter.</p>

Bilag 2: Internationale faglige samarbejder

Ledere og medarbejdere inden for Sundhed, Regional udvikling og Speciaalsektoren deltager i forskellige internationale faglige samarbejder, der på forskellig vis understøtter virksomhedernes planer og strategier og giver værdi og inspiration til de opgaver, de skal løse. Termen 'internationale faglige samarbejder' dækker i princippet over alle formelle og uformelle internationale samarbejdsrelationer men i bilag 2 til denne internationale handlingsplan er der fokus på de formelle faglige samarbejder, der er besluttet politisk eller på ledelsesniveau. Det drejer sig eksempelvis om internationale projekter samt samarbejdsorganisationer og netværk, der udveksler viden og erfaring, danner platform for projektudvikling, bidrager til kompetenceudvikling eller udøver lobbyvirksomhed inden for virksomhedernes områder. Listen er således ikke udtømmende.

Hvad angår de nedenfor beskrevne projektsamarbejder på sundhedsområdet, så skal det understreges, at de i denne handlingsplan tjener som eksempler på igangsatte projekter, og således ikke udgør sygehusenes samlede projektportefølje. Som et led i denne internationale handlingsplan vil der blive iværksat en kortlægning af de internationale samarbejder på sundhedsområdet, som vil give et langt mere fyldestgørende billede.

Sundhed

Projektsamarbejder

Beskrivelse og formål	Periode	Finansiering	Forventet udbytte	Forankring
<p>BIC Biomarkører måler cellulære, biokemiske eller molekylære ændringer i menneskevæv, celler eller væsker. Ved hjælp af relevante værktøjer eller teknologier kan biomarkører forudsige, diagnosticere og give information om den enkeltes helbred og således bidrage til udviklingen af personlig medicin. En stor del af de opfindelser, som kommer til Ideklinikken, er biomarkører eller biomarkør relateret. Der eksisterer pt ikke en god vej for kommercialisering af biomarkører, og det skal projektet bidrage til at løse ved at udvikle værktøj.</p>	01/10/ 2017 – 30/09/2020	Interreg EU's program for Østersøen	<p>Projektet forventes at skabe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - et Biomarker udviklingsværktøj - en screenings- og valgvejledning - en ramme for teknologisk oversættelse til klinisk ramme - nye forretningsmodel skabeloner - en Biomarker-platform med adgang til værktøjer og teknologi præsentationer til matchmaking mellem industri og forskere 	Ideklinikken

<p>ProVaHealth stimulerer samarbejde mellem sundhedslaboratorier/living labs i Østersøregionen, der tester nye produkter og teknologier i virkelige situationer. Deling af bedste praksis skal forbedre laboratoriernes forretningsmodeller og lette de små- og mellemstore virksomheders adgang til tjenesterne for at understøtte sundhedsinnovation og vækst for sundhedsvirksomheder med globalt potentiale.</p>	01/10/2017 – 31/03/2020	EU's Interreg program for Østersøen	Udvikle Region Nordjylland som testregion i internationalt regi og tiltrække virksomheder til test.	Ideklinikken
<p>ACSELL (Accelerating SME innovation capacities with a Living Lab approach) SMV'ere drager nytte af økosystemer, der muliggør tværsektorielt samarbejde, læring, skabelse og tests.</p> <p>For at bane vejen for efterspørgselsstyrede, effektive og bæredygtige løsninger skal virksomhederne have adgang til smarte og integrerede regionale politiske instrumenter gennem hele innovationsprocessen, et levende økosystem og relevante kompetencer.</p>	01/08/2019 – 31/07/2023	EU's Interreg Europe program	<p>En forbedret og differentieret SMV support regionalt og generel styrkelse af innovationsarbejdet i Region Nordjylland</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koordinerede twinning-aktiviteter i form af studiebesøg - Videnoverførsel og gensidig læring mellem regioner, der håndterer de samme udfordringer ved at identificere overførbare gode praksis og løse regionalpolitiske udfordringer - Fremskynde den innovative kapacitet i de deltagende regioner gennem forbedrede politiske instrumenter. 	Ideklinikken
<p>INDEX Eksosomer er biologiske nanopartikler, der formidler kommunikation mellem celler. Da de spiller en vigtig rolle i forskellige patologiske tilstande, såsom kræft, infektiøse og neurodegenerative sygdomme, udgør deres effektive anvendelse et stort potentiale for at revolutionere standarden for di-</p>	01/10/2017 – 30/06/2020	EU's Horizon 2020 program	At isolere og karakterisere eksosomer, der er tilgængelige i kropsvæsker gennem udvikling og integration af nye teknologiske gennembrud og fremskynde overgangen fra eksosom-baseret forskning og videnskabelige opdagelser til reel klinisk anvendelighed	Klinisk Immunologi Malene Jørgensen (Seniorforsker)

agnostik og klinisk pleje. Et potentiale som indtil dato ikke er realiseret.				
Non-vitamin Koral anticoagulation treatment in atrial fibrillation Personer med kardiovaskulære sygdomme, eksempelvis atrieflimmer, har en øget tendens for apopleksi og perifer emboli. Som forebyggelse anbefaler eksisterende guidelines behandling med orale antikoagulantia (AK-behandling) såfremt kardiovaskulære risikofaktorer er til stede. AK-behandling medfører dog en øget risiko for blødninger, hvor den mest frygtede er intrakranielle blødninger. Dødeligheden blandt disse patienter er høj idet mere end 40% dør indenfor 30 dage. Resultater fra befolkningsundersøgelser tyder dog på, at patienter der overlever en intrakraniell blødning, har en bedre prognose, hvis AK-behandlingen genoptages.	01/12/2016 - 31/12/2019	Finansieret af BMS-ERISTA	At undersøge prognosen for patienter, som overlever en intrakraniell blødning med baggrund i de efterfølgende behandlingsvalg.	Trombosecenter
Stroke/bleeding risk stratification and non-vitamin Koral anticoagulation treatment Stratificering af risiko for slagtilfælde/blødning og ikke-vitamin K oral antikoagulation (NOAC) behandling hos patienter med atrieflimmer (AF) og valvular hjertesygdom (VHD).	01/09/2018 – 31/08/2020	Finansieret af BMS-ERISTA	Med fokus på atrieflimmer patienter med valvular hjertesygdom at forbedre risikovurderingen for slagtilfælde og blødning og afklare, hvordan man derefter administrerer antikoagulant behandling i denne patientgruppe.	Trombosecenter
HealthPros International Training Network for Healthcare Performance Intelligence Professionals er designet til at uddanne internationale analytikere, der kan gøre effektiv brug af sundhedsdata til forbedring og udvikling af sundhedsvæsenet. Fem universiteter deltager	01/01/2018 – 31/12/2023	EU's Marie Curie program	Det forventes at dette netværk kan uddanne 14 Ph.d. studerende, (heraf uddannes to ved Aalborg Universitetshospital, Psykiatrien) med unikke kompetencer indenfor sundhedstjenesteforskning	Psykiatrien

<p>JADECARE (Joint action digitally-enabled integrated person-centered care)</p> <p>Region Nordjylland er udpeget til dette europæiske Joint Action projekt. JADECARE arbejder med en bred forståelse af digital transformation og der forventes et fælles europæisk fokus på brugerinvolvement, samarbejdsmodeller og udnyttelse af data.</p> <p>Fokusområderne vil tage udgangspunkt i en række konkrete europæiske eksempler, som deltagerne skal diskutere og dernæst anvende til at udvikle nye digitale arbejdsgange og services i eget regi.</p> <p>Aktiviteterne er primært seminarer, workshops, studiebesøg, kortvarige praktikophold, fysiske møder og brug af ekspertbistand.</p>	<p>Medio 2020- medio 2023</p>	<p>EU's 3. Folkesundhedsprogram</p>	<p>Projektet skal styrke sundhedsmyndighedernes kapacitet til at tackle vigtige aspekter af den digitale transformation af sundhedssystemet.</p>	<p>Idekliviken og Steno Diabetes Center Nordjylland.</p>
<p>Andre samarbejder</p>				
<p>Beskrivelse og formål</p>	<p>Periode</p>	<p>Finansiering</p>	<p>Forventet udbytte</p>	<p>Forankring</p>
<p>European Hospital and Healthcare Federation (HOPE) Exchange programme</p> <p>Udvekslingsprogram for ledelsesrepræsentanter og andre nøglepersoner til et europæisk land med ophold på 1-2 hospitaler i 4 uger. Formålet er at få indsigt og erfaringer fra et andet europæisk sundhedsvæsen til gavn for egen praksis og organisation.</p> <p>Målsætningen er, at der efter endt udvekslingsperiode skal arbejdes videre med minimum én forbedringside</p>	<p>Exchange programmet er et årlig tilbagevendende tilbud med udveksling omkring maj måned.</p>	<p>Et udvekslingsophold koster ca. 20.000 kr. og betales af den udsendte medarbejders afdeling.</p>	<p>Deltagerne får indblik i arbejdstilgange og erfaringer fra andre sundhedsvæsen. Deltagerne reflekterer over eget sundhedsarbejde i en ny form og får erfaring og ideer til udvikling af egen og egen arbejdssteds praksis.</p>	<p>Mennesker og organisation</p>

HealthCare Denmark Et offentlig-privat nonprofit partnerskab, der arbejder for at fremme dansk ekspertise inden for sundhedspleje og skabe international opmærksomhed omkring danske velfærds- og sundhedsløsninger.	Løbende medlemskab	Delt medlemskab sammen med Aalborg Universitet og Aalborg Kommune. Region Nordjyllands andel er på 110.000 kr. årligt, som betales over driften for Regional udvikling.	Bidrager til en øget dansk eksport inden for sundhedssektoren samt øget innovation og udenlandsk investering på det danske sundhedsområde.	Direktionen og Regionssekretariatet
--	--------------------	---	--	-------------------------------------

Regional udvikling

Projektsamarbejder

Beskrivelse og formål	Periode	Finansiering	Forventet udbytte	Forankring
Igangsatte projekter				
<p>CESME skal gøre det nemmere for SMV'er at omstille deres produkter eller processer inden for rammerne af cirkulær økonomi. Det opnås ved at udvikle en model, der dels kan påvise, hvor den enkelte virksomhed kan omstille sin værdikæde i retning af cirkulær økonomi og dels kan vise, hvilke sociale og økonomiske gevinster dette vil kaste af sig for den enkelte virksomhed.</p>	1/04/2016 – 1/04/2020	Medfinansiering fra EU's Interreg Europe program	<p>At flere virksomheder bliver opmærksomme på deres potentiale for ressource- og energioptimering, så omstillingen til cirkulær økonomi øges.</p> <p>Der udvikles en drejebog, der støtter SMV'er ift. at</p> <ul style="list-style-type: none"> - identificere muligheder for grøn omstilling - forbedre SMV'ernes indsigt i grøn omstilling - udvikle en 'return on investment' model, der estimerer virksomhedens økonomiske gevinst ved grøn omstilling 	Regional udvikling Ingen politisk udpegning
<p>Future Ecom skal skabe et solidt grundlag for politiske beslutningstagere og erhvervsfremmeaktører i Europa og Region Nordjylland for at forstå, hvad det er for nogle barrierer, der gør, at små og mellemstore virksomheder ikke digitaliserer og automatiserer deres virksomheder og dermed opnår konkurrencemæssig fordel af at kunne konkurrere på et globalt Business-to-Business (B2B) internet-drevet marked.</p>	1/06/2018 – 31/12/2021	Medfinansiering fra EU's Interreg Europe program	<p>Projektet skal tilvejebringe viden om, hvad der skal til for at fremme digitalisering og automatisering og vil konkret bl.a. skabe følgende resultater:</p> <ul style="list-style-type: none"> • En håndbog med samling af mindst 14 gode eksempler på good practices. • 8 handlingsplaner med fokus på politiske tiltag. • 24 deltagere får øget deres kompetencer indenfor projektets område. • En hvidbog, der beskriver nøglebarrierer for at SMV'ere udnytter fordelene ved global 	Regional udvikling Ingen politisk udpegning

			<p>B2B e-handel i form af digitalisering og automatisering.</p> <ul style="list-style-type: none"> • En platform med mindst 4 forskellige forretningsmodeller. • 6 politiske anbefalinger, der adresserer nøglebarrierer for B2B e-handel. • 6 politiske anbefalinger på, hvorledes man sikrer kvalificeret arbejdskraft. 	
<p>Strategic Transnational Cluster Cooperation (Northern Connections) fokuserer på samarbejde mellem erhvervs-klynger inden for vedvarende energi. Projektet skal medvirke til at forbedre mulighederne for videnopbygning og innovation mellem klynger og til at styrke den politiske opbakning til arbejdet i klyngerne. Der er to overordnede formål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - at øge klyngernes kapacitet til at skabe innovation hos virksomhederne - at udvikle en bredere politisk opbakning til transnational innovation gennem øget klyngesamarbejde 	1/11/2016 – 30/04/2020	Medfinansiering fra EU's Interreg Nordsø program.	<p>Øget internationalisering af den nordjyske energiklynge og indhentning af viden og læring, som kan overføres til andre nordjyske klynger.</p> <p>Yderligere vstdansk samarbejde, da de tre vstdanske regioner, Aarhus Kommune samt klyngerne Clean og det nordjyske House of Energy alle deltager.</p>	Regional udvikling Jørgen Hansen er udpeget af Regionsrådet til at deltage i projektet.
<p>3EMOTION skal generere viden og erfaringer, med det formål</p> <ul style="list-style-type: none"> - at styrke innovationen og væksten i den nordjyske brintsektor - at fremme den grønne omstilling i samfundet, ved at tilvejebringe det nødvendige videngrundlag for at skifte fossile brændstoffer ud med lokalt fremstillet grøn brint i den tunge transport. 	1/08/2016 – 1/03/2022	Medfinansiering fra EU's 7. rammeprogram	<p>Projektet forventes, at styrke den nordjyske innovation og erhvervsudvikling, ved at skaffe sektoren viden og erfaringer, der kan bruges i virksomhedernes daglige udvikling og positionering på markedet.</p> <p>Herudover opnås erfaringer med anvendelse af grøn-brint i tung transport, som kan give et bedre grundlag for omstilling til vedvarende energi i sektoren.</p>	Regional udvikling Ingen politisk udpegning

<p>HAePPI projektet vil give Små og Mellemstore Virksomheder (SMV'er) på hospitalsudstyrsområdet et bedre fundament for at sælge deres produkter til hospitaler og klinikker i Europa. Der skal således udvikles et læringsværktøj til SMV'er, som gerne vil levere til hospitalsområdet ift. innovativt indkøb</p>	<p>1/12/2019 – 31/05/2022</p>	<p>Medfinansiering fra EU's Erasmus+ program</p>	<p>Adgang til ny viden og partnere på området for hospitalsudstyr og -indretning, således at regionen kan få direkte gavn af projektet. I konsortiet er partnere, som bl.a. har arbejdet med "grønne indkøb", hvilket gør, at klimavinklen på indkøb også indgår som del af projektet.</p>	<p>Idekliviken er overordnet projektleder og administrativt ansvarlig. Faglig forankring hos Jura. Ingen politisk udpegning</p>
<p>Afsluttede projekter (under international handlingsplan 2016-2018)</p>				
<p>SCOPE3 var et projekt om klimaregnskaber med det mål at nedbringe de deltagende regioners CO2-udledning og styrke den bæredygtige udvikling. Gennem systematisk og detaljeret monitorering af CO2-udledning identificerede regionerne aktiviteter og enheder som giver anledning til en høj CO2-udledning og gennemførte på baggrund heraf handlinger for at nedbringe udledningen.</p>	<p>01/04/2017 – 31/03/2019</p>	<p>Projektet var egenfinansieret med timer og midler fra Regional udviklings budget</p>	<p>Projektet gav bedre overblik over egen klimapåvirkning, ny viden og forståelse inden for klimaregulering og nye metoder til at nedbringe CO2 udledningen.</p>	<p>Regional udvikling var projektleder Politisk repræsentation i styregruppe ved Erik Harbo Larsen og Jørgen Rørbæk Henriksen</p>
<p>SPICE projektets formål var at indsamle gode eksempler på brug af offentlige udbud til at fremme innovation og derfra udarbejde nogle anbefalinger for offentlige udbydere inden for intelligente transportsystemer og mobilitetsløsninger.</p>	<p>1/09/2016 – 31/08/2018</p>	<p>Projektet var finansieret af Horizon 2020 programmet</p>	<p>Der er blevet indsamlet gode eksempler på offentlige udbudsprocedurer, der fremmer innovation, så som konkurrencepræget dialog, udbud med forhandling etc. Lovmæssige og tekniske udfordringer er blevet identificeret, når ovennævnte udbudsformer anvendes. Der er udarbejdet anbefalinger til offentlige udbydere, så de nemmere kan implementere innovative løsninger inden for transport- og mobilitetsområdet. Der blev afholdt 10 webinars om forskellige emner for at</p>	<p>Regional udvikling og Jura</p>

			dygtiggøre offentlige udbydere, og der blev oprettet en regional interessent/reference-gruppe, som fik nyheder om SPICE og invitationer til arrangementer i regi af SPICE.	
MOBINET arbejdede med at fastlægge standarder for kommunikation og afprøve mulighederne for at udveksle data og services, så trafikanter kan få de nødvendige informationer på rejser i hele Europa.	1/11/2012 – 30/06/2017	Projektet var medfinansieret af EU's 7. rammeprogram	Projektet understøttede den regionale satsning på Nordjylland som den danske ITS-region, hvor de nye teknologier udvikles og afprøves før de implementeres i hele landet. Deltagelse i projektet gav ligeledes en bredere kontaktflade til andre europæiske ITS aktører.	Regional udvikling
Administrative samarbejder				
Beskrivelse og formål	Periode	Finansiering	Forventet udbytte	Forankring
ERTICO (ITS Europe) er en organisation for interessenter inden for intelligente transportsystemer (ITS). Den arbejder for at accelerere udviklingen og ibrugtagningen af ITS i og uden for Europa. ERTICO udbyder hvert andet år ITS Verdenskongressen, og den blev i 2018 afholdt i København. Her fik Region Nordjylland mulighed for at udstille og formidle regionale tiltag som fx NT's 'Min Rejseplan'. Aalborg Universitet er også medlem af ERTICO	Løbende medlemskab	Det årlige medlemskab på ca. 37.000 kr. finansieres fra budget for Regional udvikling	Regionen får gennem medlemskab af ERTICO adgang til at deltage i europæiske ITS-projekter.	Regional udvikling Ingen politisk udpegning
eHealth for Regions er et netværk for regioner, kommuner, statslige myndigheder, sygehuse og uddannelsesinstitutioner med interesse og opgaver inden for eHealth. Netværkets formål er at dele viden og erfaringer om anvendelse af	Løbende medlemskab	Årligt medlemskab på 1.000 Euro fra 2020 finansieres fra budget for Regional udvikling	Relationer med myndigheder og universiteter med henblik på projektkonsortier, der kan søge midler fra EU.	Regional udvikling Ingen politisk udpegning

sundheds-IT i landene omkring Østersøen. Der er særlig fokus på behandling og pleje af ældre og patienter med kroniske sygdomme, hvor IT-løsninger er en del af behandlingen – eller kan blive det.

Specialektoren

Faglige samarbejdsorganer og netværk

Beskrivelse og formål	Periode	Finansiering	Forventet udbytte	Forankring
<p>Gentle Teaching International Internationalt netværk med repræsentanter fra Europa, Nord- og Sydamerika samt Asien.</p>	Løbende	Finansieres af området	<p><i>Vidensdeling, erfaringsudveksling, vidensudvikling og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Sødisbakke deltager i planlægning og afholdelse af en årlig verdenskonference.</p>	<p>Området for voksne med udviklingshæmning - Sødisbakke</p> <p>Området er medlem af det internationale råd.</p> <p>5-7 medarbejdere og ledere deltager på årlig konference</p>
<p>Gentle Teaching European Network Europæisk netværk som har til formål at styrke samarbejdet og udvekslingen mellem de europæiske lande i forhold til vidensdeling, erfaringsudveksling, videreudvikling og styrkelse af Gentle Teaching i Europa, herunder at promovere og uddanne i Gentle Teaching samt at have bedre adgang til EU-funding.</p>	Løbende	Finansieres af området	<p><i>Vidensdeling, erfaringsudveksling, vidensudvikling og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Samarbejdet har desuden fokus på muligheder for konkrete udvekslingsaftaler mellem institutioner og bidrager til at styrke forbindelserne mellem personale og organisationer, der arbejder med Gentle Teaching.</p>	<p>Området for voksne med udviklingshæmning - Sødisbakke</p> <p>Området er medlem af det europæiske råd og en tilbudsleder har en bestyrelsespost.</p> <p>5-7 medarbejdere og ledere har deltaget i udvekslingsaftaler i 2018</p>
<p>Dbl – Deafblind International Et samarbejdsorgan, der udstikker retningslinjer og strategier for det internationale samarbejde omkring døvblindhed. Dbl er omdrejningspunkt for det internationale samarbejde på døvblindeområdet.</p>	Løbende medlemskab	Medlemsgebyr finansieres af området	<p><i>Vidensdeling, erfaringsudveksling, vidensudvikling og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Via Dbl oprettes faglige netværk, og der udarbejdes fælles retningslinjer og strategier. Desuden afholdes konferencer, og der samarbejdes med</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>Afdelingsleder fra Specialrådgivningen har fra efterår 2019 en Vice President post i bestyrelsen.</p>

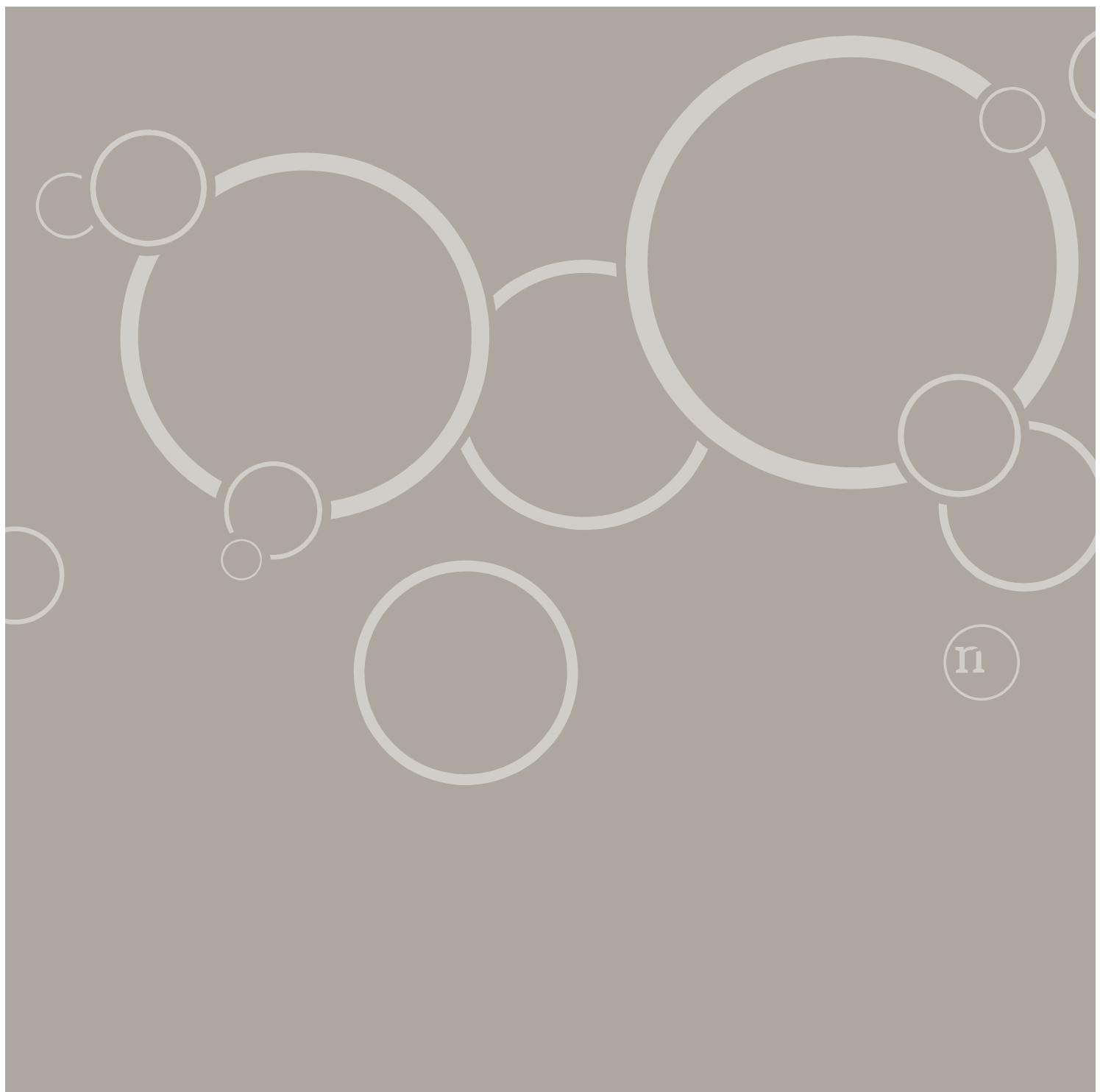
			internationale politiske organisationer, brugerorganisationer og interesseorganisationer.	
<p>Nordisk Lederforum</p> <p>Et beslutnings- og samarbejdsorgan for ledere fra nordiske specialinstitutioner, skoler og kompetencecentre i de nordiske lande, der arbejder med døvblindfødte og døvblindblevne.</p> <p>Nordisk Lederforum koordineres af <i>Nordisk Velfærdscenter</i>, som er etableret af <i>Nordisk Ministerråd</i>.</p>	Løbende medlemskab	Finansieres af området	<p><i>Videndeling, erfaringsudveksling, vidensudvikling og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Via Nordisk Lederforum koordineres indsatser på tværs af de nordiske lande, og der drøftes fælles nordiske anliggender på døvblindeområdet, udarbejdes notater, resolutioner mm. Endvidere godkender Nordisk Lederforum oprettelsen af faglige netværk og monitorerer netværkenes arbejde og udbyttet heraf.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>To tilbudsledere og en afdelingsleder fra Specialrådgivning - ISHD deltager</p>
<p>Nordisk Rektorkonference</p> <p>Et ledernetværk for ledere af de nordiske specialinstitutioner, skoler og kompetencecentre, der arbejder med børn, unge og voksne med høretab.</p>	Løbende medlemskab	Finansieres af området	<p><i>Videndeling, erfaringsudveksling og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Der afholdes én årlig konference, som arrangeres på skift mellem de nordiske lande.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>En tilbudsleder og Områdechefen deltager.</p>
<p>Pro Communicatio Nordica (PCN)</p> <p>PCN er et nordisk netværk af professionelle, der arbejder med tilbud til funktionshæmmede døve og døvblinde.</p> <p>Netværket arbejder på at fremme funktionshæmmede døve og døvblinde børn, unge og voksnes muligheder til støtte, uddannelse, sprog, arbejde og kultur.</p>	Løbende medlemskab	Finansieres af området	<p><i>Videndeling, erfaringsudveksling og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Netværket afholder fagkonferencer for professionelle hvert andet år, samt en nordisk kulturfestival hvert år for døve med yderligere funktionsnedsættelse.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>En tilbudsleder og områdechefen deltager.</p>
<p>APA netværket – Adapted Physical Activities</p> <p>Nordisk og internationalt netværk, der arbejder for at børn, unge og voksne med store kommunikative</p>	Løbende – evalueres jævnligt af Nordisk Lederforum	Finansieres af området	<p><i>Videndeling, vidensudvikling og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Netværket indsamler og udvikler viden om APA nationalt,</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>To medarbejdere deltager.</p>

udfordringer pga. sansetab/sansenedsættelse på syn og hørelse tilbydes muligheder for at deltage i fysiske aktiviteter, som er tilpasset deres behov.			nordisk og internationalt. De udarbejder posters og afholder workshops i internationale sammenhænge, og planlægger/afholder forskellige events for brugere, herunder i samarbejde med netværk for unge.	
Usher netværket Internationalt netværk som har til formål at fremme viden om Usher. Usher syndrom hører til i gruppen af sjældne syndromer, hvor den kombinerede syns- og hørenedsættelse er progredierende.	Løbende medlemskab	Finansieres via midler fra Socialstyrelsen	<i>Videndeling, vidensudvikling, og kompetenceudvikling</i> Netværket indsamler og udvikler viden, samt planlægger internationale konferencer, afholder workshops og oplæg.	Området for Kommunikation og Specialpædagogik. Medarbejdere fra området deltager.
Outdoor activities Internationalt netværk, som hvert år arrangerer udelivsdage for mennesker med døvblindhed og deres kommunikationspartnere	Løbende medlemskab	Finansieres af området	<i>Videndeling, erfaringsudveksling og kompetenceudvikling</i> Netværkets arbejde bidrager især med øgede muligheder for fællesskab og fælles oplevelser i naturen for mennesker med døvblindhed. Aktiviteterne bidrager til udvikling af kommunikation, sociale kompetencer og en oplevelse af øget mestring i uvante omgivelser.	Området for Kommunikation og Specialpædagogik. To medarbejdere fra området deltager, samt borgere og medarbejdere til aktiviteterne.
Kommunikative Relationer Nordisk netværk med fokus på at øge kompetencen hos kommunikationspartnere til at identificere ytringer og udtryk hos personen med døvblindhed.	Løbende medlemskab – netværket evalueres løbende af Nordisk Lederforum	Finansieres af området	<i>Videndeling, erfaringsudveksling, og kompetenceudvikling</i> Netværkets bidrager til bedre kommunikative relationer for mennesker med medfødt døvblindhed.	Området for Kommunikation og Specialpædagogik. To medarbejdere fra området deltager.
Kognitionsnetværket Nordisk/europæisk netværk, som har til formål at arbejde for at der frembringes og deles forskningsbaseret viden om kognition hos	Løbende medlemskab – evalueres løbende af Nordisk Lederforum	Finansieres af området	<i>Videndeling, vidensudvikling og kompetenceudvikling.</i> Netværket bidrager til at fagpersoner opkvalificeres og vedligeholder evidensbaseret	Området for Kommunikation og Specialpædagogik. En psykolog fra området deltager.

personer med medfødt og erhvervet døvblindhed.			viden om eksempelvis neuropsykologi tilpasset døvblindeområdet.	
CHARGE netværk Nordisk netværk med fokus på udvikling og deling af viden om CHARGE. Da der kan være en sammenhæng mellem døvblindhed og CHARGE er der fokus på at udvikle viden om dette syndrom inden for døvblindeområdet.	Løbende medlemskab – evalueres løbende af Nordisk Lederforum	Finansieres via midler fra Socialstyrelsen	<i>Videndeling, vidensudvikling, erfaringsudveksling, og kompetenceudvikling.</i> Netværkets arbejde bidrager til at fagpersoner opkvalificeres og at forældre får øget viden. Der er tale om et meget komplekst syndrom som udfordrer både det enkelte menneske såvel som netværket omkring pågældende.	Området for Kommunikation og Specialpædagogik. To medarbejdere fra området deltager.
Netværk om mennesker med døvblindhed og selvskadende adfærd Nordisk netværk og arbejdsgruppe med fokus på fremme af fagpersoners kompetencer til at tilbyde udviklingsstøttende samspil til mennesker med døvblindhed og selvskadende adfærd.	Løbende medlemskab	Finansieres via midler fra Socialstyrelsen	<i>Videndeling, vidensudvikling, erfaringsudveksling, og kompetenceudvikling.</i> Netværkets arbejde bidrager til at opkvalificere fagpersoner. Netværket udvikler viden og materialer.	Området for Kommunikation og Specialpædagogik. To specialrådgivere og en psykolog fra området deltager.
Nordisk netværk om Taktilt sprog Netværk med fokus på arbejdet med at understøtte kommunikations- og sprogudvikling gennem den taktile sans hos mennesker med medfødt døvblindhed.	Løbende medlemskab – evalueres løbende af Nordisk Lederforum	Finansieres via midler fra Socialstyrelsen	<i>Videndeling, vidensudvikling, erfaringsudveksling, og kompetenceudvikling.</i> Netværksarbejdet har ført til udgivelsen af to fagbøger om sprogudvikling i den taktile modalitet. Den seneste er ved at blive oversat til engelsk mhp. videndeling i internationale sammenhænge.	Området for Kommunikation og Specialpædagogik. To specialrådgivere fra området deltager.
Projektsamarbejder				
Beskrivelse og formål	Periode	Finansiering	Forventet udbytte	Forankring
Projekt om Usher og sårbarhed	Start 2018 – slut formodentlig 2020	Finansieres via midler fra Socialstyrelsen	Forventet udbytte af projektet er ny viden, som skal formid-	Området for Kommunikation og Specialpædagogik.

<p>Projektets formål er at skabe ny viden om hvor tidligt sårbarheden indtræffer i børne/ungdomsalderen.</p> <p>Projektet er unikt i international sammenhæng i forhold til at sætte fokus på børne/ungepopulationen af mennesker med en Usher-diagnose.</p>			<p>les gennem forskellige materialer og temadage, samt oplæg på internationale kurser og konferencer.</p> <p>Resultater fra projektet anvendes allerede i internationale sammenhænge, hvor projektdeltagerne indgår som forelæsere og planlæggere af indhold til konferencer.</p>	<p>To konsulenter, en psykolog, en studentermedhjælper, og en afdelingsleder fra området deltager i samarbejde med CFD i København.</p>
<p>Projekt om Nordiske retningslinjer for udredning af Døvblindhed</p> <p>Projektets formål er at udarbejde fælles retningslinjer for udredning af funktionsnedsættelsen døvblindhed.</p>	Start 2019	Finansieres via midler fra Socialstyrelsen	<p>Med afsæt i en revideret Nordisk definition på døvblindhed er det forventede udbytte af projektet, at der udarbejdes fælles nordiske guidelines til udredningen af døvblindhed som funktionsnedsættelse.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>Tre medarbejdere fra området deltager.</p>
Andre samarbejder				
Beskrivelse og formål	Periode	Finansiering	Forventet udbytte	Forankring
<p>Ear foundation – Nottingham, UK</p> <p>Samarbejdet med Ear foundation handler om at bygge bro mellem forskning, den kliniske service og anvendelse af høretekniske hjælpemidler i praksis.</p>	Løbende	Finansieres af området	<p><i>Videndeling, vidensudvikling, erfaringsudveksling, og kompetenceudvikling.</i></p> <p>Visionen er at alle børn, unge og voksne med høretab og hørenedsættelser får mulighed for at høre, kommunikere og udvikle talesprog ved hjælp af de nyeste teknologiske hjælpemidler.</p>	Området for Kommunikation og Specialpædagogik.
<p>University of Groningen, NL</p> <p>Samarbejde med universitetet i Groningen, som har en professor, Ph.d. studerende, samt en masteruddannelse tilknyttet et forskningsområde i udvikling af kommunikation hos personer med døvblindhed under det Pædagogiske Fakultet.</p>	1 år ad gangen – evalueres løbende	Finansieres af området	<p><i>Videndeling, vidensudvikling, kompetenceudvikling, og uddannelse.</i></p> <p>Samarbejdet har især stor betydning for forskningsrelateret vidensudvikling af døvblindeområdet.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>Deltagelse ved ledere og medarbejdere fra området.</p>

<p>University of Oslo, Norge Samarbejde omkring et nyt mastermodul til fagprofessionelle, som ønsker at tage en masteruddannelse inden for døvblindhed.</p> <p>Samarbejdet involverer undervisere fra Groningens uddannelse samt området for ASK (Alternativ og Supplerende Kommunikation).</p>	<p>½ år ad gangen</p>	<p>Finansieres af området samt midler fra Socialstyrelsen</p>	<p><i>Videndeling og vidensudvikling, kompetenceudvikling og uddannelse</i></p> <p>Det er et mål, at der via samarbejde i de nordiske lande kan findes andre nordiske universiteter (herunder danske) der kan udvikle et nyt modul, med henblik på etablering af en Nordisk Masteruddannelse i arbejdet med døvblinde.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>I 2019 deltager to specialrådgivere. Der er planer om flere deltagere fremadrettet.</p>
<p>Deutsche Taubblindenwerk, Tyskland Samarbejde med tyske kollegaer i Hannover med fokus på CHARGE</p>	<p>Løbende</p>	<p>Finansieres via midler fra Socialstyrelsen</p>	<p><i>Videndeling, erfaringsudveksling og kompetenceudvikling</i></p> <p>Via samarbejdet inviteres gensidigt til temadage og konferencer, og der er løbende mailkontakt og besøg. Samarbejdet bidrager med opdateret viden om CHARGE</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>Tre specialrådgivere fra området deltager.</p>
<p>Facebookgrupper Outdoor activities Tactile Language ICT and deafblindness Research</p>	<p>Løbende</p>	<p>Ingen</p>	<p><i>Videndeling og erfaringsudveksling,</i></p> <p>Via facebookgrupper deles viden på tværs i Norden og internationalt om forskellige netværkstemaer.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>Alle interesserede.</p>
<p>Konsulentsamarbejde med nordiske konsulenter Samarbejde med konsulenter på tværs af norden med fokus på løbende videns- og erfaringsudveksling.</p>	<p>Løbende</p>	<p>Finansieres via midler fra Socialstyrelsen</p>	<p><i>Videndeling og erfaringsudveksling.</i></p> <p>Det løbende samarbejde med nordiske konsulenter sikrer en kontinuerlig videns- og erfaringsudveksling på aktuelle emner og områder. Samarbejdet involverer gensidige besøg såvel som jævnlig skype-dialog eller anden digital kommunikation.</p>	<p>Området for Kommunikation og Specialpædagogik.</p> <p>Specialrådgivningens – ISHD konsulenter deltager.</p>

2020-2022

Regional Udvikling
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Øst

3. marts 2020